

Læse- og skrivestrategier i udskolingen

PROGRAM
FOR LØFT AF
DE FAGLIGT
SVAGESTE
ELEVER

Dato

December 2019

Udviklet for

Undervisningsministeriet

Udviklet af

Københavns Professionshøjskole

VIA University College

Rambøll Management Consulting A/S

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
1.1 Læsevejledning	5
1.1.1 Elevark til støtte i anvendelsen af strategier	6
2. Strategier til tekstforståelse	7
2.1 Lær eleverne strategier til de forskellige faser af tekstforståelse.....	7
2.2 Anvendelse af strategier til tekstforståelse	9
2.2.1 Processen i tekstforståelse – før, under og efter læsning.....	9
2.2.2 Otte centrale strategier til tekstforståelse.....	9
3. Strategier til skriftlig fremstilling	15
3.1 Lær eleverne strategier til de forskellige faser af skriveprocessen.....	15
3.2 Anvendelse af strategier i planlægningsfasen	18
3.2.1 Fire centrale førskrivningsstrategier.....	19
3.2.2 Formativ feedback i planlægningsfasen	22
3.3 Anvendelse af strategier i skrivefasen	24
3.3.1 To centrale strategier i skrivefasen	24
3.3.2 Formativ feedback i skrivefasen	25
3.4 Anvendelse af strategier i revideringsfasen	26
3.4.1 Strategier i revideringsfasen	26
3.4.2 Formativ feedback i revideringsfasen	28
3.5 Anvendelse af strategier i færdiggørelsesfasen.....	29
3.5.1 To centrale strategier i færdiggørelsesfasen	29
3.5.2 Formativ feedback i færdiggørelsesfasen.....	30
Referencer	32
Elevark 1: Mine mål til tekstforståelse	33
Elevark 2: Evaluér strategier til at forstå tekster	34
Elevark 3: Kender jeg teksttypen?	35
Elevark 4: Hvordan jeg forudsiger	38
Elevark 5: Hvordan jeg spørger til teksten (spørgsmålsplakat/ark)?	39
Elevark 6: Mine spørgsmål	40
Elevark 7: Hvordan jeg opklarer svære ord	41
Elevark 8: Mine ord	42
Elevark 9: Mine nøgleord	43
Elevark 10: Hvordan jeg opsummerer	44

Elevark 11: Hvad er mit skriveoplæg?.....	46
Elevark 12: Mine links til information og inspiration	47
Elevark 13: Hvordan min tekst bliver vurderet	48
Elevark 14: Evaluér strategier i planlægningsfasen	49
Elevark 15: Hvordan jeg binder min tekst sammen	50
Elevark 16: Evaluér strategier i skrivefasen	51
Elevark 17: Hvordan jeg forbedrer min tekst	52
Elevark 18: Evaluér strategier i revideringsfasen	53
Elevark 19: Mine fejl der går igen.....	54
Elevark 20: Evaluér strategier i færdiggørelsesfasen.....	55

1. Indledning

Dette katalog indeholder inspiration til at arbejde med elevers kendskab til og anvendelse af strategier i tekstforståelse og skriftlig fremstilling samt brug af formativ feedback i skriftlig fremstilling. Kataloget henvender sig til dansklærere. Kataloget har fokus på at gøre aktiviteter, som elever møder i danskundervisningen, til strategier, som eleverne kan anvende i relevante situationer i deres læsning og skrivning. Det tager tid at tilegne sig strategier fra forskellige undervisningsaktiviteter. Nogle elever skal bruge en strategi mange gange over lang tid, før strategien automatiseres.

I forbindelse med 'Program for løft af de fagligt svageste elever' er der udviklet en række inspirationsmaterialer til at arbejde med strategier, som elever kan anvende i forskellige faser af læse- og skriveprocessen. Dette katalog giver et overblik over, hvilke strategier der er relevante i tekstforståelse og skriftlig fremstilling. Kataloget giver samtidig henvisninger til, hvor der i de eksisterende materialer er konkrete aktiviteter og redskaber til at arbejde med strategierne.

Derudover giver kataloget ideer til, hvordan strategierne kan bringes i spil for elever, der har brug for at gentage strategierne flere gange. Kataloget kan supplere lærernes egne forløb med ideer til at løfte den gruppe af elever, der har brug for eksplicit, modelleret og gentagen undervisning i anvendelse af strategier til at forstå tekster eller i skriveprocessen.

Kataloget henviser til følgende eksisterende materialer, der er udviklet i 'Program for løft af de fagligt svageste elever':

Boks 1: Eksisterende materialer

- *Elev-til-elev læring om tekstforståelse*
- *Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst*
- *Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling*
- *Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk*
- *Løbende evaluering og feedback – dansk*

1.1 Læsevejledning

Elever med læringsudfordringer har i særlig grad brug for eksplicit undervisning i strategier, når de skal læse og skrive tekster. De har brug for at møde og bruge strategierne mange gange, samt at strategierne bliver modelleret og stilladseret. Dette katalog giver inspiration og viser konkrete veje til at arbejde med elevernes læringsstrategier i undervisningen. Kataloget er delt i to dele:

- Første del handler om strategier til tekstforståelse
- Anden del handler om strategier og formativ feedback i forhold til skriftlig fremstilling.

I hver del findes henvisninger til, hvor strategierne anvendes i de eksisterende materialer under programmet. Henvisningerne er løbende fremhævet i lilla bokse i kataloget.

Kataloget viser også veje til at arbejde med feedback og giver forskellige bud på, hvordan feedback kan organiseres og indgå i undervisningen, så den kommer i processen, hvor den er mest effektiv. Feedback bliver alene præsenteret i afsnittet om faser i skriveprocessen.

1.1.1 Elevark til støtte i anvendelsen af strategier

Bilagene til kataloget er ark rettet mod eleverne og er tænkt som yderligere stilladserende redskaber til elevens arbejde med strategier til tekstforståelse og skriftlig fremstilling. Enkelte af bilagene er rettet mod lærerne (de har overskriften 'Evaluér strategier ...'). Elevark 1-10 er til anvendelse i arbejdet med strategier til tekstforståelse, og elevark 11-20 er til skriftlig fremstilling.

Målgruppe: Det er ikke tanken, at alle elever skal bruge alle elevark i deres læsning og skrivning af alle tekster. Elevarkene kan være velegnede redskaber til de elever, der har svært ved at strukturere, overskue eller huske processens delelementer, elever, der har vanskeligt ved at tænke mere abstrakt, elever med begrænset dansk sprog eller elever med og i skriftsproglige vanskeligheder. Denne gruppe elever vil have gavn af nogle redskaber mere end andre grupper af elever, de vil bruge dem forskelligt, og få elever vil bruge alle redskaber fuldt ud. Dermed er elevarkene tænkt som yderligere støtte til de elever, der er fagligt mest udfordrede, så de kan deltage i aktiviteterne i ovenstående konkrete materialer og lignende aktiviteter med større udbytte.

Form: Elevarkene har tre forskellige former:

- 'Hvordan jeg ...' er oversigter, huskelister eller modeller, der skal støtte processen, så eleven får mulighed for at anvende den givne strategi. Disse dokumenter kan deles med eleven digitalt, eller de kan printes. De kan fungere enten som opslagsdokument eller som en oversigt, eleven har liggende under gruppearbejde med gensidig (reciprok) læring, fx som støtte til den læserolle han/hun har fået tildelt. I nogle af dokumenterne er der plads til, at eleven kan skrive stikord, klippe sætninger fra teksten ind eller indsætte billeder, der kan støtte hukommelsen, når teksten skal gennemgås med læsemakker, gruppe eller i klassen. Nogle elevark kan forstørres (fx 'Hvordan jeg spørger til teksten?'), som kan bruges til inspiration for alle klassens elever, uden at enkelte elever er nødt til at sidde med deres egen kopi.
- 'Mine ...' er dokumenter, der skal deles med eleven digitalt, så eleven tilbydes en ramme, hvori han/hun kan skrive sit arbejde med tekstens ord, sine spørgsmål til teksten, sine nøgleord eller planlægning af en skriftlig opgave. Materialerne anbefaler flere steder dette, og her tilbydes et dokument, der understøtter dele af processen. Derved får eleven en struktur, alle delelementer og en orden i navngivning m.m. til at finde tilbage til sine guldkorn.
- 'Evaluér strategier...' er dokumenter, der undersøger elevernes kendskab til og brug af strategier i de fire forskellige faser: 1) planlægningsfasen, 2) skrivefasen, 3) revideringsfasen og 4) færdiggørelsesfasen. Disse ark er rettet mod læreren.

2. Strategier til tekstforståelse

2.1 Lær eleverne strategier til de forskellige faser af tekstforståelse

I denne del af kataloget er der inspiration til at arbejde videre med elevernes kendskab til og anvendelse af strategier til tekstforståelse. Formålet er at give lærerne mulighed for at supplere egne forløb med ideer til at løfte den gruppe af elever, der har brug for eksplicit og gentagen undervisning i anvendelse af strategier i læseprocessen.

Nedenfor er en skematisk oversigt over udvalgte strategier, som læsere kan benytte til tekstforståelse. Strategierne er angivet i *første kolonne*.

I *anden kolonne* er kort angivet, hvad strategien går ud på, samt hvor i læseprocessen strategien benyttes; før, under eller efter læsning. Desuden placeres strategien i en kategori, der viser, om den benyttes for at overvåge, uddybe, organisere eller prioritere det læste.

Tredje kolonne har henvisninger til steder i programmets materialer, hvor strategien indgår i undervisningsaktiviteten. Fjerde og sidste kolonne giver et overblik over elevarkene tilknyttet dette katalog, der tilbyder eleven yderligere stillads i arbejdet med strategien.

Tablet 1: Oversigtskema over otte strategier til tekstforståelse anvendt i programmets materialer

De otte strategier – elevens greb	Om strategien, fase og kategori	Henvisning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
Bevidsthed om læseformål og læringsmål	At kunne styre og regulere sin læsning efter et formål Før og efter læsning En overvågningsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 5: Læsecirkel Bilag 5a-e: Genrekort	1: Mine mål 2: Evaluér strategier til at forstå tekster 3: Kender jeg teksttypen?
Brug af viden om teksttyper	At kunne udnytte sin viden om teksttyper til at vælge en effektiv læsestrategi til at forstå teksten Før læsning En overvågningsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 5: Læsecirklen Bilag 5a-e: Genrekort	3: Kender jeg teksttypen?
At forudsige	At kunne se teksten an som hjælp til at aktivere sin forhåndsviden Før læsning En overvågningsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 1 og s. 7: Clairvoyanten	4: Hvordan jeg forudsiger
At stille spørgsmål til teksten	En måde at forholde sig aktivt til sin forståelse af teksten på Før læsning eller under og efter læsning En overvågningsstrategi og uddybningsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 1 og s. 7: Journalisten <i>Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst</i> Bilag 3a: At stille undrende spørgsmål	5: Hvordan jeg spørger til teksten Spørgsmålsplakat 6: Mine spørgsmål
At opklare svære ord	At åbne teksten Før læsning eller forståelse undervejs Under læsning En overvågningsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 1 og s. 7: Detektiven Bilag 3a: Morfemdeling Bilag 3b: Ord i sammenhæng	7: Hvordan jeg opklarer svære ord 8: Mine svære ord
At vælge det væsentlige	At kunne finde tekstens kerneelementer forud for opsummering eller resumé Efter læsning En organiserings- og prioriteringsstrategi	<i>Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst</i> Bilag 2c: Nøgleord Bilag 3b: Kolonnenotat	9: Mine nøgleord
Opsummering	Indeholder kerneelementer og begrænser tekstens informationer Sammenhængen mellem læseformål og udbytte Efter læsning En organiserings- og prioriteringsstrategi En uddybningsstrategi (at finde tekstens tema)	<i>Elev-til-elev læring om tekstforståelse</i> Bilag 1 og s. 7: Koordinatoren Bilag 4: Et resumé <i>Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst</i> Bilag 3c: Tekstens tema	10: Hvordan jeg opsummerer
Bevidsthed om læseudbytte og evaluering af egen læreproces	Synliggørelse af eget læseudbytte som støtte til at blive bevidst om egen læring Efter læsning En prioriteringsstrategi	-	1: Mine mål 2: Evaluér strategier til at forstå tekster 3: Hvordan jeg forudsiger

Kilde: Inspireret af Arnbak, 2003; Bråten, 2008; Pedersen, 2016.

2.2 Anvendelse af strategier til tekstforståelse

For mange elever i målgruppen vil det være svært at huske tekstens indhold efter endt læsning. Det vil derfor ikke være tilstrækkeligt blot at repetere informationen ved at genlæse, gentage eller afskrive ord eller definitioner i forsøget på at huske indholdet. Det vil være en overfladisk strategi. Der er behov for dybere læsestrategier, der griber ind i lærestoffet og sammenholder det med læserens forhåndsviden. Det er de dybe læsestrategier, der har sammenhæng med bedre tekstforståelse, hvorfor disse er i fokus for målgruppen her.

2.2.1 Processen i tekstforståelse – før, under og efter læsning

Når læseren skal bevæge sig fra læseproces til læreproces, kan læsningen styrkes ved at inddele processen i før-, under- og efter-læseaktiviteter.

Før-læseaktiviteter er at fastlægge læseformål, bestemme teksttype og aktivere sin forhåndsviden. Metoder til dette kan være brainstorm (idémylder), mindmaps (tankekort), V'et og Ø'et i VØL-modellen ('Hvad ved jeg? – Hvad ønsker jeg at vide? – Hvad har jeg lært?') samt at stille spørgsmål til teksten på forhånd ('Hvad vil jeg have ud af at læse teksten?'). Ordkendskabskort kan her bruges til på forhånd at arbejde med tekstens centrale nøgleord, hvis der fx er tale om faglige tekster og fagbegreber. En sådan drøftelse af centrale ord, overskrifter eller vendinger kan fungere som 'tekståbner'. Før-læseaktiviteter fungerer i praksis ved, at eleverne først ser på tekstens opbygning, læser overskrifter, billedtekster eller faktabokse og ser på figurer. I klasserummet kunne det foregå via en skimmelæserunde, hvor eleverne fx får et minut til at skimme teksten for derefter at bruge en af metoderne til at skrive, hvad de i forvejen kender til emnet.

Under-læseaktiviteter bidrager til, at læseren overvåger sin egen forståelse og uddyber den undervejs. Metoder til dette kan være at benytte tænk-højt-protokoller, strege under og tage noter, fx via to-kolonnnotat. Det kan gavne målgruppen, at læreren udvælger stop flere steder i teksten, for at eleverne kan anvende strategier til at overvåge deres egen forståelse. Det giver mulighed for, at læseren kan korrigere og benytte andre strategier for at forstå. Læseren kan fx drage tekstinterne inferenser, så fejllæsninger opdages (infererende spørgsmålstyper kan bruges til dette, se afsnit 2.2.2 At stille spørgsmål til teksten). Strategier, der uddyber læserens forståelse, bruges til at gøre teksten mere meningsfuld, så ny information bearbejdes, uddybes eller videreudvikles. Fx kan læseren sammenligne indhold med andet (analogi), eksemplificere eller inddrage relevante erfaringer. Læseren udfylder også 'tekstens huller' (drager tekststernes inferenser).

Efter-læseaktiviteter skærper læserens bevidsthed om læseudbytte, og metoder til dette er fx at udarbejde resumeer, grafiske forståelsesmodeller eller modeller som VØL-modellen (L'et). Læseren kan her organisere sin forståelse af teksten ved at forbinde, gruppere eller ordne informationer eller ideer. Fx kan læseren tegne begrebskort. Det er også efter læsning, at læseren må overveje, om specifikke læseformål er opfyldt, og prioritere i informationer. Fx kan læseren udnytte sin viden om tekstens genre til dette.

I dette katalog er ovenstående samlet til otte centrale strategier til tekstforståelse (jf. tabel 1), som uddybes i næste afsnit.

2.2.2 Otte centrale strategier til tekstforståelse

Bevidsthed om læseformål

Denne strategi bruger læseren til at kunne styre og regulere sin læsning efter et bestemt formål. Derfor er det nødvendigt at kende formålet med sin læsning.

Elevark 1 og 2, 'Mine mål' og 'Evaluér strategier til at forstå tekster', tilbyder et redskab til at støtte elevens bevidsthed om læringsformålet med at læse forskellige tekster. Dette er tænkt som en hjælp til, at læseren bliver (meta-)bevidst om, at de igangværende læseaktiviteter skal opøve (en mere bevidst) brug af læsestrategier til at forstå tekster bedre.

Materialet 'Elev-til-elev læring om tekstforståelse' præsenterer en Læsecirkel, hvoraf eleven kan finde læseformålet til fem præsenterede teksttyper. Det kan gavne eleven at finde et bud på tekstens type både før og efter læsning. Det kan støtte eleven i at sammenholde sin forståelse af teksten med det formål, som teksttypen typisk har. I før-læsefasen kan det være en god idé, at læreren tjekker med eleven, om han/hun har fat i den rigtige teksttype. Der kan altså med fordel indføres feedback til eleven som en hjælpende kontrol af, at det er en relevant teksttype, der er fundet forud for det videre arbejde. Herefter kan genrekortene i materialet benyttes, da de indeholder yderligere uddybning af teksttypens læseformål for hver teksttype.

Boks 2: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om bevidsthed om læseformål her:

Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 5: Læsecirklen
Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 5a-e: Genrekort

Brug af viden om teksttyper

Essensen i denne strategi er, at læseren kan udnytte sin viden om teksttyper til at vælge en effektiv læsestrategi til at forstå teksten. Når eleven skal se teksten an i sin før-læsefase, kan det være en støtte at vide noget om teksttypen. Dette kan dels give overblik over tekstens struktur, dels kvalificere elevens forudsigelser om tekstens indhold (som er den næste strategi).

Elevark 3, 'Kender jeg teksttypen?', er en udbygning af læsecirklen, der kan hjælpe de læsere, der har behov med at spore sig ind på en mulig teksttype som udgangspunkt for at anvende genrekortene. Herefter kan et genrekort støtte læsningens før-, under- og efter-fase specifikt i forhold til teksttypen.

Materialet 'Elev-til-elev læring om tekstforståelse' introducerer læsecirklen som støtteværktøj til eleven. Den fungerer som en oversigt over de fem teksttyper, der har hver deres genrekort som støtte til at læse og forstå teksttyperne i materialet.

Boks 3: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at bruge viden om teksttyper her:

Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 5: Læsecirklen
Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 5a-e: Genrekort

At forudsige

At forudsige er en af de fire tekstforståelsesstrategier, der typisk trænes gennem en rolle i gruppearbejde med gensidig (reciprok) læring. Mange centrale før-læseaktiviteter arbejder med denne strategi. Strategien kaldes også 'at se teksten an' og hjælper læseren til at aktivere sin forhåndsviden.

Elevark 4, *Hvordan jeg forudsiger*, er et redskab til læseren, der har behov for et stillads til at udnytte denne strategi. Redskabet lægger op til, at eleven først bruger tid på at læse overskrifter, se på figurer m.m., som fx kan organiseres ved en tidsbegrænset skimmerunde i klassen forud for arbejdet med elevarket.

I materialet om tekstforståelse kaldes rollen svarende til denne strategi Clairvoyanten.

Boks 4: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at forudsige her:

Elev-til-elev læring om tekstforståelse, s. 7 og bilag 1: Clairvoyanten

At stille spørgsmål til teksten

Denne tekstforståelsesstrategi kan udnyttes i før-læsefasen eller som overvågnings- og uddybningsstrategi under og efter læsning. De overvågende spørgsmålstyper er de faktuelle og infererende spørgsmål, og de uddybende spørgsmålstyper er de reflekterende, der også kan støtte eleven i at perspektivere.

Eksempel på spørgsmålstyper i 'Mine spørgsmål':

Hv-spørgsmål (faktuelle) Hvem, hvad, hvor, hvornår	Spørgsmål 1. Hvem ...? Hvad ...?	Svar
	2. Hvor ...? Hvornår ...	
Hvorfor og hvordan-spørgsmål (infererende)	Spørgsmål 3. Hvad undrer dig ...?	Svar Det undrer mig, at ...
	4. Hvorfor ...? Hvordan ...?	Jeg tror, han/hun gør sådan, fordi ...
Kender jeg det-spørgsmål (reflekterende og perspektiverende)	Spørgsmål 5. Kender du ...? Har du ...? Minder det om ...?	Svar Det kender jeg fra ... Jeg har selv oplevet ... Det er ligesom den tekst/film/skuespil/sang ...
	6. Ville du ...? Hvad mener du ...?	Jeg ville selv have ... Min holdning er ...

Elevark 5 og 6, 'Hvordan jeg spørger til teksten' og 'Mine spørgsmål', er redskaber, der kan støtte eleven i at anvende denne dybe forståelsesstrategi. 'Hvordan jeg spørger til teksten' kan også anvendes som en plakat til klasseværelset. I undervisningen i klasserummet kan det være væsentligt at indlægge steder i teksten, hvor eleverne skal stoppe op og bruge redskaberne til at stille spørgsmål. Derved opdeles læseprocessen i bidder, så eleverne med større sandsynlighed kan gøre brug af strategien til at være aktive i deres læsning.

Strategien repræsenteres som den anden af fire roller og kaldes Journalisten i materialet om tekstforståelse. I det andet materiale er aktiviteten at stille undrende spørgsmål til teksten med sin læsemakker.

Boks 5: Henvielse til eksisterende materiale

Find mere om at stille spørgsmål til teksten her:

Elev-til-elev læring om tekstforståelse, s. 7 og bilag 1: Journalisten

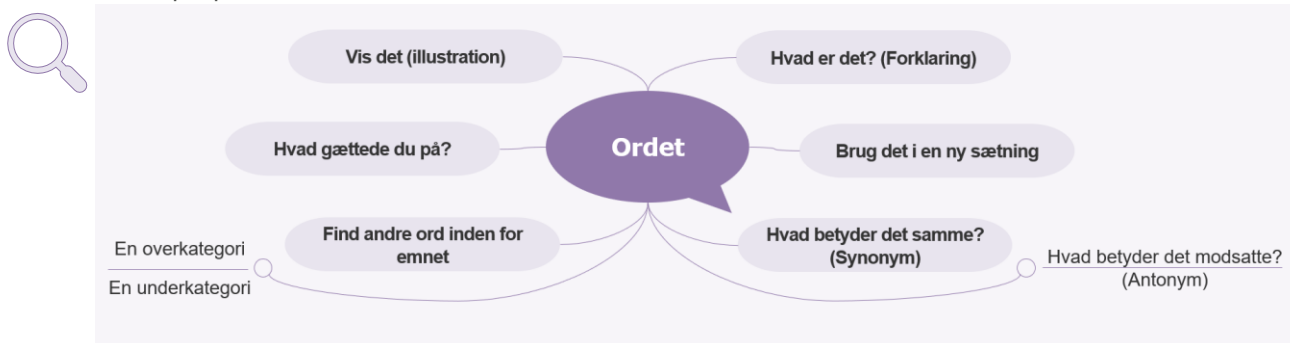
Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst, bilag 3a: At stille undrende spørgsmål

At opklare svære ord

Forståelsesstrategien er en overvågningsstrategi, som kan anvendes i før-læse-fasen i klassen som arbejde med tekstens begreber eller under læsning, når eleven støder på svære ord. Der findes adskillige udgaver af ordkort, ordkendskabskort eller betydningskort, der støtter læserens arbejde med at forstå og til egne sig et nyt ord eller begreb. De er alle velegnede i aktiviteter, der træner eleven i at benytte denne strategi. I dette katalog findes to bilag til dette arbejde: Elevark 7 og 8, 'Hvordan jeg opklarer svære ord' og 'Mine ord'.

Eksempel på et ordkort fra elevarket 'Mine ord':

Denne strategi er den tredje af de fire roller og kaldes Detektiven i materialet om tekstforståelse. Materialet præsenterer også to bilag til arbejdet med at forstå ord ud fra indre eller ydre ledetråde.

Boks 6: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at opklare ord og vendinger her:

- Elev-til-elev læring om tekstforståelse, s. 7 og bilag 1: Detektiven
- Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 3a: Morfemdeling, indre ledetråde
- Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 3b: Ord i sammenhæng, ydre ledetråde

At vælge det væsentligste

Denne tekstforståelsesstrategi går forud for strategien opsummering og aktiviteten at kunne give et resumé. Den indebærer, at læseren prioriterer i tekstens informationer og anvendes efter læsning. Aktiviteter, der træner denne strategi, er fx at finde nøgleord, at anvende to-kolonnenotater samt marginnoter. To-kolonnenotater kan støtte eleven i at inddele tekstens informationer i overordnede og underordnede dele. Det er også en støtte at dele teksten op i mindre bidder efter læsning eller at inddele læsningen i perioder under læsningen (som i gruppearbejdet med gensidig læring) samt at bruge eller lave overskrifter til underafsnit. Det handler her om at kunne finde tekstens kerneelementer.

Elevark 9, 'Mine nøgleord', tilbyder en struktur til eleven, hvor hvert afsnit skal læses et ad gangen, og eleven skal finde en overskrift til afsnittet ud fra nøgleordene.

Eksempel fra elevarket:

Afsnit	Nøgleord i afsnittet	Min overskrift til afsnittet
1		
2		
3		

Materialet om læsetræning og læselyst tilbyder et ark til arbejdet med at finde nøgleord i en tekst. Materialet tilbyder også et ark, der kan støtte læseren i at reflektere over de vigtige informationer i teksten. Læseren skal her selv kunne finde de vigtige informationer.

Boks 7: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at vælge det væsentligste her:

- Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst, bilag 2c: Nøgleord
- Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst, bilag 3b: Kolonnenotat

Opsummering

Opsummeringen finder sted efter læsning og er en organiseringsstrategi. Strategiens formål er at organisere og prioritere indholdet i det læste. Elevens indledende strategier for at finde det væsentligste kan bruges til opsummeringen.

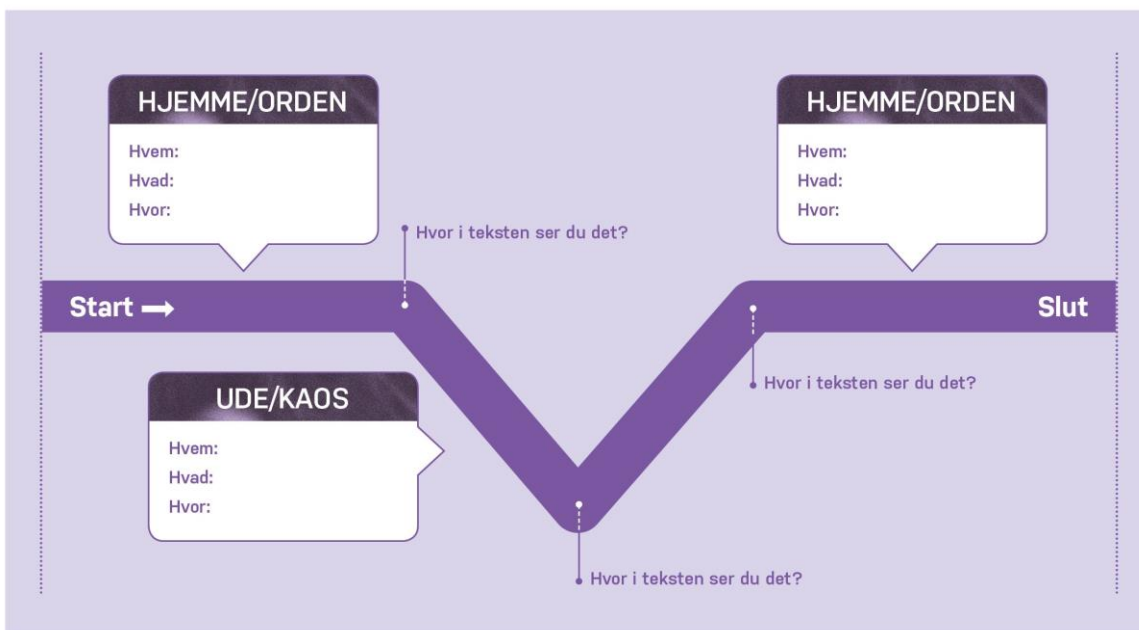
At finde **tekstens tema** er en uddybende strategi, som er en del af opsummeringen. Arbejdet med tekstens tema kan med fordel foregå i en gruppedrøftelse, så det ikke kun er én elev, der skal finde tekstens tema.

At **skrive et resumé** er en typisk aktivitet i arbejdet med at opsummere en læst tekst. For at kunne skrive et resumé skal eleven have forstået teksten godt nok til at kunne afdøre, hvad der er vigtigt. Et resumé skal indeholde kerneelementer, men også begrænse mængden af informationer fra teksten.

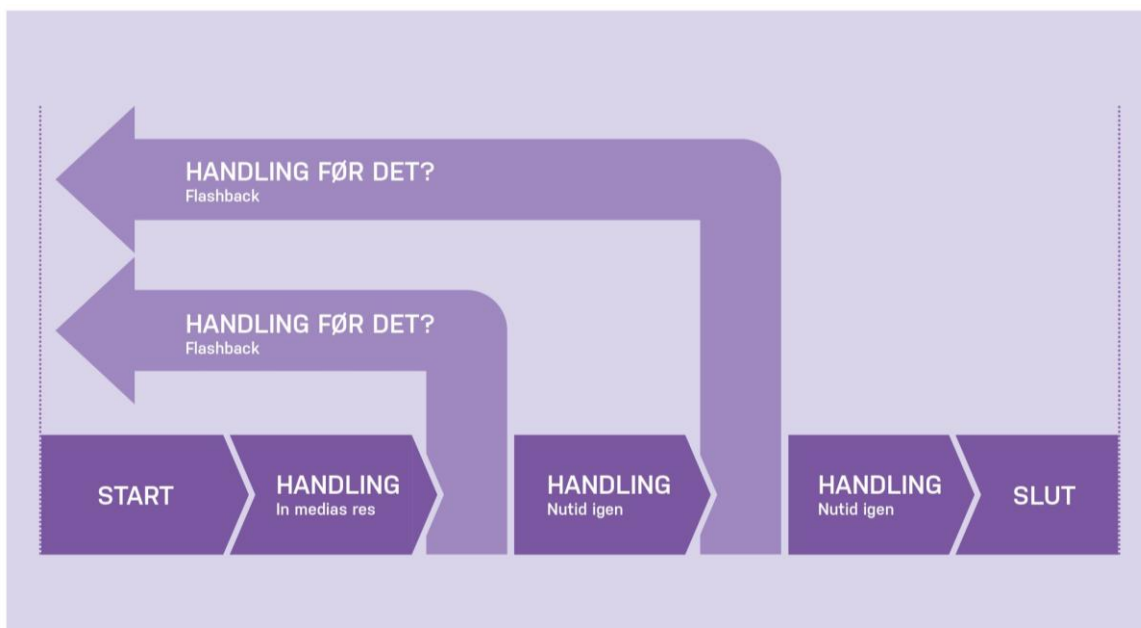
Eleven kan bruge **grafiske forståelsesmodeller** til at give sin viden en ny indpakning og gengive den i en egnet figur. Forståelsesmodellen kan vælges blandt givne valgmuligheder (fx tidslinje, berettermodellen, aktantmodellen, fortællingskort) eller være én, læseren selv opstiller. Modeller kan være yderst velegnede som stillads til at opsummere indholdet af forskellige teksttyper og kan hjælpe læseren med at vise sammenhænge (årsag-virkning), grupperinger, rangordninger (hierarki) og anden organisering af indholdet.

Elevark 10, 'Hvordan jeg opsummerer', tilbyder eleven en guide til at finde tekstens tema og en egnet model, der viser tekstens indhold eller handling som optakt til, at eleven kan udarbejde en grafisk model af sin forståelse af teksten.

Eksempel på grafisk forståelsesmodel fra 'Hvordan jeg opsummerer':

Eksempel på grafisk forståelsesmodel fra 'Hvordan jeg opsummerer':

Opsummering er den sidste af de fire forståelsesstrategier, der er repræsenteret i rollen som Koordinator i materialet om tekstforståelse. Der findes også en skabelon til et resumé, der kan støtte eleven i at skrive en kort sammenfatning af det vigtigste i teksten. Materialet om læsetræning og læselyst præsenterer et ark til skelnen mellem, hvad teksten handler om, og hvad den drejer sig om (tema).

Boks 8: Henvielse til eksisterende materiale

Find mere om at opsummere her:

Elev-til-elev læring om tekstforståelse, s. 7 og bilag 1: Koordinatoren
 Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst, bilag 3c: Tema
 Elev-til-elev læring om tekstforståelse, bilag 4: Et resumé

Bevidsthed om læseudbytte og evaluering af egen læreproces

I fasen efter læsning er det relevant at vende tilbage til de overvejelser, læseren gjorde sig før læsning. Her kan arbejdes eksplicit med, hvad eleven har lært fra den konkrete tekst, samt hvilke strategier eleven har anvendt.

Som støtte til læserens bevidsthed om eget læseudbytte kan elevark 4, 'Hvordan jeg forudsiger', anvendes igen i efter-læsefasen. Desuden vil elevark 10, 'Hvordan jeg opsummerer', fungere som en hjælp til, at eleven synliggør sit udbytte af teksten, og heri fremgår tekstens tema også.

Inden læsning har eleven sammen med sin lærer formuleret eller udvalgt sine mål for arbejdet med strategier til tekstforståelse i elevark 1, 'Mine mål'. Disse mål kan gennemgås med læseren med mellemrum gennem arbejdet med strategierne som evaluering af egen læreproces.

Boks 9: Henvielse til eksisterende materiale

Find mere om bevidsthed om læseudbytte og evaluering af egen læreproces her:

Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst, bilag 3d: Strategier

3. Strategier til skriftlig fremstilling

3.1 Lær eleverne strategier til de forskellige faser af skriveprocessen

I denne del af kataloget er der inspiration til at arbejde videre med elevernes kendskab til og anvendelse af strategier til skriftlig fremstilling. Formålet er at give lærerne mulighed for at supplere egne forløb med ideer til at løfte den gruppe af elever, der har brug for eksplicit og gentagen undervisning i anvendelse af strategier i skriveprocessen.

Nedenfor i tabel 2 er en skematisk oversigt over de fire faser i skriveprocessen med tilhørende udvalgte strategier, den skrivende kan bruge i hver fase af skriveprocessen. Strategierne er angivet i *første kolonne*. Det er hensigtsmæssigt at inddele skriveprocessen i de fire faser, når læreren tilrettelægger undervisning i skriftlig fremstilling.

I *anden kolonne* er kort angivet, hvad strategien går ud på, samt hvor i skriveprocessen strategien benyttes; før skrivning (i planlægningen), under skrivning, i revidering af teksten eller i færdiggørelsen.

Tredje kolonne har henvisninger til steder i programmets materialer, hvor strategien indgår i undervisningsaktiviteter. *Fjerde og sidste kolonne* giver et overblik over elevarkene tilknyttet dette katalog, der tilbyder eleven yderligere stillads i arbejdet med strategier til skriftlig fremstilling.

I det efterfølgende afsnit uddybes de relevante strategier i de fire faser. Der er henvisninger til, hvordan arbejdet med strategierne udmøntes i de eksisterende materialer under programmet. Afsnittene giver inspiration til, hvordan den skrivende kan anvende strategierne, og hvordan arbejdet med strategierne kan indgå i undervisningen med henblik på, at skrivestrategierne i de fire faser kan berige andre undervisningsforløb.

Tablet 2: Oversigtskema over strategier i de fire faser i skriveprocessen anvendt i programmets materialer

De ni strategier – elevens greb	Om strategien og fase i skriveprocessen	Henviſning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
Førſkrivningsfasen			
Afkod opgaven, og klargør skrivesituationen	At kende opgavens skal, kan og må samt hvilken situation der skal skrives til En planlægningsstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 33-34: Afkod skriveopgaven S. 9-10: Skriveformål og skrivesituation Kopiark 3: Skriveformål og skrivesituation Kopiark 5: To-kolonnenotat, formål og situation Kopiark 2: Skriveoplæg, skriveformål og skrivesituation Kopiark 17: Hvad lægger skriveoplægget op til?	11: Hvad er mit skriveoplæg?
At få noget at skrive om	At idégenerere og hente information og inspiration En planlægningsstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 10-11: Mindmap-opgave S. 14-24: At bruge information og inspiration Kopiark 6: Søgning på nettet Kopiark 7: Lav din egen linksamling Kopiark 8: Kolonnenotat, inspiration, information Kopiark 9: Internetsøgning som inspiration	Anvend mindmap 12: Mine links til information og inspiration
At planlægge tekstens opbygning	En måde at få overblik over tekstens struktur og opbygning, en disposition En planlægningsstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 29-31: 3.a Undersøge tekstens struktur <i>Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling</i> Bilag 2 og s. 8 om tekstopbygning	Se eksempel i teksten og anvend mindmap-programmer, tegn eller numrerer
Brug mål og vurderingskriterier	At kunne udnytte sin viden om, hvordan teksten vurderes, og hvad der er målet En planlægningsstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 34-35: Opstil mål og vurderingskriterier S. 41: Om at bruge vurderingskriterier Kopiark 21: Responsskema	13: Hvordan min tekst bliver vurderet
Skrivefasen			
Tænkeskrivning	At åbne skriveprocessen, hurtigskrivning En skrivestrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 35: Fortæl om indholdet og tænkeskriv Kopiark 10: Hvad ved vi?	Skriv blot i et tomt dokument eller i en udvalgt skriveramme
Skriverammer og tekstbindere	Støtte og stillads til at ramme skrivegenren samt at binde tekstdele sammen En skrivestrategi		15. Hvordan jeg binder min tekst sammen
Revideringsfasen			
At forbedre teksten	At gennemlæse med henblik på indhold, afprøve alternative formuleringer, lave tilføjelser, omorganiseringer og præcisere ordvalg En revideringsstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 38-40: Om at revidere S. 40: Revideringsstrategier Kopiark 22: TOSE-skema	13. Hvordan min tekst bliver vurderet (igen) 17. Hvordan jeg forbedrer min tekst
Færdiggørelsesfasen			
Læs teksten på forskellige måder	Læs/lyt i bidder og bagfra, eller læs på papir med henblik på korrekturlæsning En færdiggørelsesstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 44: Korrekturlæsningsværksteder	-
Søg bevidst efter fejl, der går igen	At bruge viden om egne typiske fejltyper En færdiggørelsesstrategi	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 44: Korrekturlæsningsværksteder	19. Mine fejl der går igen

Kilde: Inspireret af Kvithyld, Kringstad & Melby, 2015.

Brug modeltekster i alle skriveprocessens faser

En egnet metode til at arbejde med strategier og tydeliggøre elementerne i hver fase af skriveprocessen er at anvende modeltekster i undervisningen. Modeltekster er egnet i alle fire faser. Målgruppen af elever kan særligt have behov for, at læreren modellerer, hvordan modeltekster kan bruges. Læreren skal altså både bruge modeltekster, modellere skriveprocessen og brugen af skriverammer. Brugen af modeltekster kan både være professionelle skribenters, gode tekster fra andre elever eller en tekst, som læreren selv producerer til at tydeliggøre fx et sprogligt træk eller en genre.

I førskrivningsfasen kan modeltekster støtte eleven i at kunne se teksten for sig. I undervisningen kan man fx drøfte de valg, som skribenten har truffet, og sammenholde det med, hvad eleverne forestiller sig, at de vil gøre. I skrivefasen kan læreren bruge modeltekst og modellere skriveprocessen ved eksplicit at vise, hvordan teksten kan indledes, eller et afsnit kan skrives. I revideringsfasen kan modeltekster bidrage til, at eleverne bedre forstår forbedringsmuligheder ved at sammenligne eget tekstudkast med modelteksten. Desuden kan eleven få inspiration fra modelteksten til at forbedre sin tekst. Også i færdiggørelsesfasen kan modeltekster være nyttige at inddrage. En god måde kan være at vise en velfærdiggjort elevtekst i plenum og udpege elementer i forhold til opbygning, tegnsætning eller layout. Brugen af modeltekster indgår i materialet om undervisningsdifferentiering.

Boks 10: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at bruge modeltekster i skrivefaserne her:

- Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 26-33
- Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 32, Oversigt over sproglige ressourcer
- Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 14: Modeltekst som Word
- Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 15: Modeltekst i skriveramme
- Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 16: Modeltekst med sproglige ressourcer

*OBS: Sidetallene stemmer overens med materialet 'Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk', når det hentes fra linket under overskriften 'Forløb om undervisningsdifferentiering' og ikke 'Materialet i samlet pdf' her: <https://www.emu.dk/grundskole/program-loft-af-de-fagligt-svageste-elever/dansk-viden-og-vaerktojer>

Formativ feedback i arbejdet med strategier i skriveprocessen

Det er udbredt, at feedback fokuserer på indhold, sprog og form i et (næsten) færdigt produkt. Men den effektive feedback er den, der gives til eleven i processen, mens han/ hun skriver. Feedback givet til eleven i processen kaldes også løbende formativ feedback. Den er en vigtig forudsætning for, at eleverne udvikler sig som skrivere. Derfor har eleverne brug for feedback i både planlægningsfasen, skrivefasen og revideringsfasen og altså ikke kun i færdiggørelsesfasen.

I hver af disse faser er som tidligere nævnt nogle særligt brugbare strategier, som eleverne kan anvende i skriveprocessen. Ud over at give feedback på indhold, sprog og form kan læreren også give feedback på de strategier, eleven bruger i skriveprocessen samt elevens overvågning og styring af egen skriveproces. Der er dermed tre feedbackniveauer:

- **Indhold, sprog og form:** Hvordan passer teksten til genre, situation og målgruppe?
- **Proces/strategier:** Hvordan bruger eleven de hensigtsmæssige strategier, som han/hun kan anvende i planlægningsfasen, skrivefasen, revideringsfasen og færdiggørelsesfasen?
- **Selvovervågning:** I hvilket omfang kan eleven styre sin skriveproces fra idé til færdigt produkt? Og hvilken opmærksomhed har eleven på at anvende skrivestrategier ved behov?

Boks 11: Henvisning til eksisterende materiale

Læs mere om feedbackniveauer i materialet her:

Løbende evaluering og feedback – dansk, s. 17

Den feedback, der gives i processen, mens den skrivende er i gang, er den feedback, der rykker den skrivende. I en klasse med 28 elever skal feedbackprocesserne derfor organiseres, så læreren systematisk bruger tid på, at alle elever får feedback på større skriftlige produkter undervejs og gerne i alle fire faser af skriveprocessen. Eleverne skal skrive meget mere, end læreren vil have tid til at give alle elever feedback på. Det er derfor vigtigt at etablere nogle længerevarende læringsmakkerfællesskaber eleverne imellem, hvor de kan give hinanden feedback.

Mindre erfarne skrivere har brug for få fokuspunkter (3-5) i feedbacken, som man holder fast i flere gange ved forskellige skrivesituationer.

Læs mere om den formative feedback i særskilte afsnit under hver af de fire faser i skriveprocessen (afsnit 3.2.2, 3.3.2, 3.4.2 og 3.5.2).

3.2 Anvendelse af strategier i planlægningsfasen

Der er flere førskrivningsstrategier, som den skrivende kan anvende i planlægningsfasen. I det følgende uddybes udvalgte, relevante strategier med henvisninger til, hvordan de udmøntes i det eksisterende materiale, samt ideer til, hvordan strategierne kan anvendes og inddrages i andre forløb.

Tabel 3: Oversigtskema over fire strategier til planlægningsfasen af skriveprocessen anvendt i programmets materialer

Førskrivning – planlægningsfasen		
De fire strategier – elevens greb	Henvisning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
Afkod opgaven, og klarer skrivesituation	<p><i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 33-34: Afkod skriveopgaven S. 9-10: Skriveformål og skrivesituation</p> <p>Kopiark 3: Faktaboks om skriveformål og skrivesituation Kopiark 5: To-kolonnenotat om skriveformål og skrivesituation Kopiark 2: Skriveoplæg, skriveformål og skrivesituation Kopiark 17: Hvad lægger skriveoplægget op til?</p>	11: Hvad er mit skriveoplæg?
At få noget at skrive om	<p><i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 10-11: Mindmap-opgave S. 14-24: Om at bruge information og inspiration</p> <p>Kopiark 6: Søgning på nettet Kopiark 7: Lav din egen linksamling Kopiark 8: Et kolonnenotatark til iagttagelser for inspiration og information gennem flere modaliteter Kopiark 9: Internetsøgning som inspiration</p>	<p>Anvend mindmap</p> <p>12: Mine links til information og inspiration</p>
At planlægge tekstens opbygning (disposition)	<p><i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 29-31, 3.a Undersøge tekstens struktur</p> <p><i>Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling</i> Bilag 2 og s. 8 om tekstopbygning</p>	
Brug mål og vurderingskriterier	<p><i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 34-35: Opstil mål og vurderingskriterier S. 41: Om at bruge vurderingskriterier</p> <p>Kopiark 21: Responsskema</p>	13: Hvordan min tekst bliver vurderet
Evaluer		14: Evaluér strategier i planlægningsfasen

3.2.1 Fire centrale førskrivningsstrategier

Afkod opgaven og klargør skrivesituation

Mange elever har svært ved at svare på, hvad en opgave går ud på. For at træne en sådan kompetence må eleverne læse mange forskellige opgaveformuleringer og øve sig på at understrege, nedskrive og udlede det vigtigste. For at træne strategier må eleverne arbejde med forskellige opgaveformuleringer, også uden at de skal skrive selve opgaven. De kan fx diskutere i grupper, hvad de hver især har forstået.

Elevark 11, 'Hvad er mit skriveoplæg', kan eleven bruge i de situationer, hvor han/hun skal afkode et skriveoplæg eller en skriveordre. Derudover skal skriveren kunne undersøge og afklare, hvilken situation der skal skrives i, og hvad formålet er. Begreberne skrivesituation og skriveformål afklares derfor også i elevarket.

I materialet om undervisningsdifferentiering er fokus på afkodning af skriveopgaven og afklaring af skrivesituationen. Her arbejdes både med at analysere andres skrivesituation og skriveformål samt i egen skrivesituation. Der er også tilhørende spørgsmål til eleverne, når en skrivesituation skal undersøges og klargøres.

Boks 12: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at afkode opgaven og afklare skrivesituationen her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 33-34: Afkod skriveopgaven

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 9-10: Skriveformål og skrivesituation

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 3: Faktaboks om skriveformål og skrivesituation

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 5: To-kolonnenotat om skriveformål og skrivesituation

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 2: Skriveoplæg, skriveformål og skrivesituation

At få noget at skrive om

For at blive en god skriver er det afgørende at have noget at skrive om. Strategien handler om idégenerering for at aktivere elevernes forhåndsviden og for at kunne søge mere viden.

Eleverne vil som oftest kende til brainstorm som idégenereringsmetode. Næste skridt er at kunne sortere og organisere sine brainstorm-ideer i et mindmap. I arbejdet med at aktivere elevernes forhåndsviden kan de mindre erfarne skrivere have brug for fx at skrive et hurtigskriv eller udforme en brainstorm med det, de i forvejen ved om et givent emne.

Eleverne skal kunne **hente information og inspiration** til deres tekst. Netadgang til afgangsprøven har aktualiseret kravet om, at eleven kan søge og finde velvalgt og relevant information for at opbygge viden om et emne. Eleverne skal også kunne skelne mellem at søge for at få *inspiration* og at søge for at få *information*. Det kan være en udfordring for den mindre erfarne skriver at bruge det søgte relevant i egen tekst.

Elevark 12, 'Mine links til information og inspiration', kan anvendes i planlægningsfasen af skriveprocessen.

Eksempel fra elevarket:

Link med webadresse	Noter om linkets indhold	Kan det bruges som kilde? Hvorfor? Hvorfor ikke?	Hvordan kan jeg bruge det i min tekst? I hvilke afsnit? Information eller inspiration?

Boks 13: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at få noget at skrive om her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 10-11 om idégenerering via mindmap

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 14-24

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 6: Søgning på nettet

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 7: Lav din egen linksamling

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 8: Et kolonnenotatark til iagttagelser for inspiration og information gennem flere modaliteter

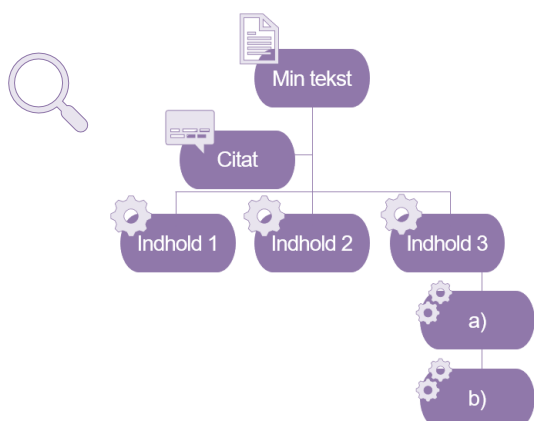
Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 9: Internetsøgning som inspiration

At planlægge tekstens opbygning – disposition

At kunne disponere teksten og udarbejde en disposition er en nyttig skrivestrategi for de fleste elever. For nogle elever er det vanskeligt at kunne se teksten for sig og huske de forskellige elementer til skrivefasen. Mindmap som nævnt ovenfor, tankekort og afsnitsskemaer kan være gode redskaber for eleven til at holde overblik over tekstens forskellige elementer. Det samme gælder skriverammer og sætningsstartere, som indgår i næste afsnit.

Et mindmap kan være elevens start på at strukturere tekstens indhold. Nedenfor er anvendt MindMeister på Skoletube som eksempel. Overblikket over indhold kan også organiseres hierarkisk, så det bliver endnu tydeligere, hvordan dispositionen ser ud. Se eksemplerne nedenfor. Når eleven har et hierarkisk overblik over delemmerne i sin tekst, er der ikke længere langt til en klassisk disposition med punkter 1, 2, 3 og underpunkter a), b) og c) (som vi fx kender fra indholdsfortegnelser). Og så vil det være lettere for eleven både at tage hul på skriveprocessen og at fortsætte sin skrivning, hvis han/hun går i stå.

Boks 14: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at planlægge tekstens opbygning her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 29-31: 3.a Undersøge tekstens struktur
 Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling, s. 8 og bilag 2: Tekstopbygning

Brug mål og vurderingskriterier

Essensen i denne strategi er at kunne udvælge sit fokus for den konkrete skriveopgave og at vide, hvad der særligt vægtes i vurderingen af skriveopgaven. For at blive en bedre skriver er det afgørende, at man kender, forstår og kan bruge vurderingskriterier for teksten. Derfor er det også relevant, at eleverne selv er med til at opstille mål og vurderingskriterier for eget skriveprojekt. For nogle elever er prøvekriterierne abstrakte og langt fra egen skrivepraksis. Alligevel er kriterierne vigtige pejlemærker, som elever og lærere må have for øje, når eleven opstiller egne mål og kriterier.

Hvis mål og vurderingskriterier skal blive anvendelige som strategi for målgruppen, er det helt centralt, at lærer og elev sammen udvælger 3-5 fokuspunkter at arbejde med, og at fokuspunkterne går igen i flere skriveprocesser i træk. Samtlige mål og kriterier er alt for meget for de fagligt svageste elever at forholde sig til, og der er risiko for, at de ikke vil kunne se anvendeligheden af strategien, hvis den drukner i uoverskueligt mange (og svære) vurderingskriterier.

Især de mindre erfarne skrivere har brug for støtte til at forstå og udmønte de centrale krav og pointer, blandt andet ved at arbejde i makkerpar eller i grupper med vurderingsparametre. Til dette kan elevark 13, 'Hvordan min tekst bliver vurderet', bruges. Her kan eleverne undersøge andre elevers tekster og notere vigtige pointer i den højre kolonne af notatarket.

Når parametre og kriterier er vanskelige at forstå, koncentrerer den mindre erfarne skriver sig ofte om parametre som retskrivning og layout. Disse parametre er en del af vurderingskriterierne, men kun en del. I planlægningsfasen af skriveprocessen må fokus holdes på tekstens indhold og sprog. Nedenstående spørgsmål kan støtte eleverne såvel i eget arbejde som i samtale med lærere og andre elever.

Eksempel fra elevarket 'Hvordan bliver min tekst vurderet':

Vurderingsparametre og mål i planlægningsfasen		Notér dine svar nedenfor
Indhold	Hvad er det vigtigste at få med i min tekst?	
	Hvad ved jeg i forvejen?	
	Hvilken ny viden har jeg brug for?	
	Hvor og hvordan vil jeg skaffe den viden?	
Sprog	Hvordan kan jeg variere og bruge et sprog, der passer til målgruppen?	
	Hvordan kan jeg variere og bruge et sprog, der passer til genren?	
	Hvordan kan jeg variere og bruge et sprog, der passer til situationen?	

Der lægges op til at arbejde med mål og vurderingskriterier i materialet om undervisningsdifferentiering i forhold til genren Blogkommentar.

Boks 15: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at opstille mål og vurderingskriterier for skrivearbejdet her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 34-35: Opstil mål og vurderingskriterier

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 41: Om at bruge vurderingskriterier

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 21: Responsskema

Evaluering af planlægningsfasen

Som tidligere nævnt er der forskel på at have prøvet en aktivitet og dét at kunne vælge og bruge en strategi relevant i skrivesituationen. Når eleven skal være bevidst om mulige strategier til brug i førskrivningsfasen, har han/hun brug for et metablik på sin skriveproces.

Elevark 14, 'Evaluér strategier i planlægningsfasen', tilbyder en vej til, hvordan elever kan opnå dette metablik. Samtidig kan læreren danne sig et overblik over elevernes kendskab til strategier i førskrivningsfasen, elevernes anvendelse af strategierne og behovet for dem. Den tredje kolonne giver anledning til en drøftelse af, hvilke redskaber eleven kan benytte til arbejdet.

Eksempel fra elevarket 'Evaluér strategier i planlægningsfasen':

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
Afkod opgaven, og klargør skrivesituation			
At få ideer og aktivere forhåndsviden			
At planlægge tekstens opbygning			
Brug mål og vurderingskriterier			

3.2.2 Formativ feedback i planlægningsfasen

Det centrale ved feedback i planlægningsfasen er, at læreren gennem en samtale med eleven spørger ind til elevens tanker om det skriftlige produkt ud fra skriveoplægget. Hermed støtter elevens mundtlige sprog det skriftlige.

I samtalen drøftes også de strategier, eleven har sig tænkt at anvende i opgaveskrivningen og måden, hvorpå eleven vil styre sin skriveproces. Disse feedbacksamtaler vil også være gode at holde i læringsmakkerfællesskaber i grupper med tre elever. Imens læreren holder feedbacksamtaler, arbejder de andre elever med egen planlægningsproces enten alene eller med deres læringsmakker. Nogle elever kan også være gået videre til skrivefasen. Derved får eleverne allerede i planlægningsfasen anledning til at formulere, hvad deres tekst går ud på, hvad tekstens formål er, i hvilken sammenhæng teksten indgår osv.

Spørgsmålene i midten af nedenstående figur er spørgsmål, som læreren eller kammeraterne kan stille for at give den skrivende mulighed for at formulere sig om sin tekst. Sætningerne til højre er hjælpesætninger med en start på et svar på spørgsmålet til den skrivende. Disse hjælpesætninger kan benyttes til at kvalificere svaret, som den skrivende giver til læreren eller kammeraterne.

Eksempler på spørgsmål og hjælpesætninger:

 De ni strategier	 Spørgsmål, der kan stilles til eleven	 Hjælpesætninger
Afkode opgaven	Fortæl, hvad opgaven går ud på?	I opgaven skal jeg ... I opgaven kan jeg ...
Klargøre skrivesituationen	Hvem skriver du til og i hvilken sammenhæng?	Modtageren af min tekst er ..., og den sammenhængen, teksten kommer i, er ...
Opstille mål og vurderingskriterier for skrivearbejdet	Hvilke mål og kriterier er de vigtigste for, at du mener, at din tekst er god?	Min tekst er vellykket, når ...
Idégenerering og aktivering af forhåndsviden	Hvad ved du om emnet? Har du flere gode ideer?	Mine ideer er ... Jeg ved i forvejen, at ... (se min brainstorm)
At disponere teksten	Har du organiseret din viden i et mindmap eller en disposition?	Jeg vil organisere opgaven sådan her ... Mine underoverskrifter er ... (se mit mindmap)
At søge information og inspiration	Hvor har du søgt viden? Har du en linksamling? Har du tjekket dine kilder?	Jeg har søgt information og inspiration her ... Kilderne er gode, fordi ...
Bruge skriveramme	Har du opstillet en skriveramme?	Jeg vil bruge denne skriveramme, fordi ...
Bruge modeltekster	Hvordan ser din tekst ud?	Jeg vil få min tekst til at passe med modelteksten på den her måde ... Min tekst skal se sådan her ud ...
Skriveprocessen	Ved du, hvad du skal gøre for at komme videre med din tekst nu?	Det næste, jeg skal gøre for at skrive min tekst, er ... Og så skal jeg ...

3.3 Anvendelse af strategier i skrivefasen

I selve skrivefasen er det vigtigt, at eleverne har et klart billede af, hvad teksten skal handle om, og hvilken tekstgenre eleven skal skrive i. I det følgende uddybes strategierne i skrivefasen.

Tablet 4: Oversigtskema over to strategier til skrivefasen af skriveprocessen anvendt i programmets materialer

De to strategier – elevens greb	Henviſning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
Tænkeskrivning	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 35: Fortæl om indholdet og tænkeskriv	Skriv blot i et tomt dokument
Skriverammer og tekstbindere	-	15. Hvordan jeg binder min tekst sammen
Evaluering		16. Evaluér strategier i skrivefasen

3.3.1 To centrale strategier i skrivefasen

Tænkeskrivning

Essensen i denne strategi er at komme i skriveflow og få alle sine ideer ned på tekst uden at censurere. Det kaldes også for hurtigskrivning eller flowskrivning. Det kræver øvelse bare at kunne skrive derudad i et flow.

Man kan træne tænkeskrivning ved flere gange om ugen at lade eleverne skrive uafbrudt i 15 minutter om et eller andet emne som fx 'På min vej til skole' eller 'Denne morgen er ...'. Eleverne skal skrive hele tiden i de 15 min. Ved eleven ikke, hvad han/hun skal skrive om, må eleven skrive: *Jeg ved ikke, hvad jeg skal skrive* igen og igen, indtil en idé dukker op. Det vigtige er reglen om ikke at flytte hænderne fra computeren eller blyanten.

Jo flere gange man tænkeskriver, jo nemmere bliver det. For nogle elever kan man gøre tænkeskrivning mundtlig, for at de kan komme i flow. Her kan eleverne fortælle uafbrudt og så optage det på deres telefon eller diktere i en tale-til-tekst funktion.

Denne strategi hænger tæt sammen med planlægningsfasens strategi 'at få noget at skrive om'. Eleven kan med fordel tage udgangspunkt i sit mindmap (eller lignende) over de indholdselementer, han/hun har fundet frem til under idégenereringen og planlægningen. Og vende tilbage til dette, for at sikre sig at alle indholdselementer er udfoldet gennem tænkeskrivningen.

Nogle elever kan have glæde af at fortælle på skift med en makker. Se opgaven 'Fortæl om indholdet og tænkeskriv' i materialet om undervisningsdifferentiering.

Boks 16: Henviſning til eksisterende materiale

Find mere om tænkeskrivning her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 35: Fortæl om indholdet og tænkeskriv

Skriverammer og tekstbindere

Denne målgruppe af elever kan have behov for at bruge skriverammer som redskab til at dele skriveopgaven op i mindre dele. De kan benyttes som et redskab til at støtte eleven i at finde de tekstdele fra tænkeskrivningen, der kan bruges, og hvor de kan bruges. Skriversammer med sætningsstartere kan stilladsere og støtte eleverne i at komme ind i sprogtonen. Skriversammer, eleverne selv er med til at udforme i førskrivningsfasen, vil være lettere at forstå og anvende i selve skrivefasen. Skriversammer bliver mest anvendelige,

når de er tilknyttet en specifik teksttype eller genre. Der findes mange eksempler på sådanne skriveskabeloner.

Se eksempel på skriverammer med og uden sætningsstartere i materialet om undervisningsdifferentiering.

Boks 17: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at benytte skriverammer her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 35

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 18: Skriveramme tom

Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 19: Skriveramme med sætningsstartere

Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling, bilag 3-4: Skabelon til nyhedsartikel og debatindlæg

Der kan også være brug for, at eleverne kender forskellige tekstbindere og foretager en samling af disse, som de kan bruge, når de skal binde afsnit og sætninger sammen. Se elevark 15, 'Hvordan jeg binder min tekst sammen'.

Eksempel på tekstbindere fra elevark 15:

Tekstbindere	
Supplerende Når jeg skriver mere om det samme	Og, desuden, for eksempel, ...
Kontrast Når jeg skriver noget andet eller modsat	Men, selvom, derimod, på trods af, alligevel, i stedet for, tværtimod ...
Tid Når jeg skriver noget, der kommer før eller efter indholdet i sætningen/afsnittet	Da, når, mens, inden, før, efter, derefter, bagefter, endelig, senere, tidligere ...
Resultat, årsag, sammenhæng Når det, jeg skriver, er resultatet af noget, jeg har skrevet inden	For, fordi, så, da, derfor, hvis, altså, dermed, på grund af, årsagen til ...
Opsummerende Måder jeg kan starte på, når jeg vil gentage det vigtige	For det første, for det andet, det vigtigste er, at ..., med andre ord ...

Evaluering af skrivefasen

Som tidligere nævnt er der forskel på at have prøvet en aktivitet og så kunne en strategi og bruge den velvalgt og relevant i skrivesituationen. Når eleverne skal fortælle om en strategi, og hvordan den bruges i skrivefasen, har eleverne brug for et metablik på egen skriveproces. Elevark 16, 'Evaluér strategier i skrivefasen', giver eleverne mulighed for at opnå et metablik på egen skriveproces. Desuden kan læreren danne sig et overblik over elevernes kendskab til strategier i skrivefasen og få indblik i elevernes anvendelse af de forskellige strategier og behovet for dem. Anvend arket for at undersøge elevernes kendskab til og brug af strategierne i skrivefasen.

3.3.2 Formativ feedback i skrivefasen

I skrivefasen skal der også afsættes tid til kammeratfeedback og lærerens feedback til eleven/eleverne. Kammeratfeedback kan udfordre, men den er vigtig, fordi:

- Kammeratfeedback har stor og positiv effekt
- Den øger omfanget af feedback, som overordnet set støtter elevernes læring
- Den sparer ventetid og frigør lærerens tid til de elever, der har mest brug for støtte
- Den kan gives mere individualiseret i makkerpar eller grupper
- Elever lærer lige så meget som ved feedback fra læreren. Nogle elevgrupper lærer mere
- Feedbackgiveren lærer rigtig meget.

I nogle tilfælde lærer feedbackgiveren mere end modtageren. Feedback anvendes forskelligt af feedbackgiver og feedbackmodtager. Feedbackmodtageren indsætter ofte blot de modtagne forslag, mens feedbackgiveren også indarbejder forslagene i egen tekst.

I denne fase, hvor eleverne er i gang med at skrive, kan følgende greb anvendes som formativ kammeratfeedback.

Fortæl om indholdet

Kammeratfeedback kan bruges til at lade eleverne fortælle om indholdet i deres tekst, da det mundtlige sprog er en vigtig støtte til at udvikle elevernes skriftsprog. Hvis eleven er gået i stå i sin tekst, er det en god strategi, at eleven fortæller en makker (eller læreren), hvordan eleven forestiller sig, at teksten fortsætter.

Samskrivning

Et andet greb, der fungerer godt som kammeratfeedback, er samskrivning. Eleverne skriver sammen og får derved drøftet ideer, formuleringer og begrundelser og derigennem givet hinanden feedback på disse. Når elever skriver sammen, forhandler de om teksten og lærer af hinanden. I samarbejdet udvikler eleverne sig som strategiske skrivere, og det har effekt på kvaliteten af deres skrivning.

Samskrivning kan også foregå i grupper og eller i klassen, hvor eleverne producerer en fælles tekst med læreren som sekretær.

3.4 Anvendelse af strategier i revideringsfasen

I revideringsfasen er formålet, at eleverne bliver i stand til at forbedre deres tekst. Kompetente skrivere reviderer deres tekst mange gange. Revideringskompetence handler om at kunne vurdere og bearbejde egen tekst. I det følgende uddybes en strategi og formativ feedback i revideringsfasen.

Tabel 5: Oversigtskema over strategier i revideringsfasen af skriveprocessen anvendt i programmets materialer

Strategien – elevens greb	Henvisning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
At forbedre teksten	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 38-40: Om at revidere S. 40: Revideringsstrategier Kopiark 22: TOSE-skema	17: Hvordan jeg forbedrer min tekst 12: Hvordan min tekst bliver vurderet (igen)
At revidere på baggrund af respons og mål for skriveopgaven	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 38-40: Formativ responsrunde Kopiark 21: Responskema Se afsnit 3.4.2	Se afsnit 3.4.2
Evaluering		18. Evaluér strategier i revideringsfasen

3.4.1 Strategier i revideringsfasen

At forbedre teksten

Essensen i denne strategi er skriverens fokus på at ændre i teksten og afprøve forbedringsmuligheder, inden teksten færdiggøres. Strategien indebærer at læse/lytte til tekstens indhold, at flytte rundt på tekstdele, at tilføje, slette og omformulere.

Det kræver træning at kunne læse egen tekst for at vurdere kvalitet og forbedringsmuligheder. Den uerfarne skriver kommer til at læse det, de gerne vil have, der står, frem for det der rent faktisk står i teksten. Et greb, skriveren kan anvende for at vurdere og forbedre sin tekst, er at læse teksten højt for sig selv. Et andet greb

kan være at få en klassekammerat eller læreren til at læse teksten højt, eller ordblinde elever kan anvende et oplæsningsprogram. Når man kan koncentrere sig om at lytte til teksten, giver det overskud til at overveje, hvad der fungerer, og hvad der ikke fungerer. Skriveren skal simpelthen sætte sig i modtagerens sted.

Det kan også være godt at lægge teksten væk og finde den frem senere. Desuden kan læreren give eleven bestemte genlæsningsfokuser, fx ud fra responskema eller målene for skriveopgaven. Elevark 12, 'Hvordan min tekst bliver vurderet', kan anvendes igen til at vurdere, om aftalte mål og vurderingskriterier er til stede og tilstrækkeligt uddybet i tekstens nuværende form.

Det kan være svært for den uerfarne skriver at afprøve alternative formuleringer for derigennem at overveje forbedringsmuligheder. Her er tre måder at træne det at komme med alternative formuleringer:

- Eleverne kommer med fem forskellige bud på en overskrift og drøfter i grupper, hvilken der bedst fungerer og hvorfor.
- Eleverne skriver tre forskellige indledninger og drøfter i grupper, hvilken der bedst fungerer og hvorfor.
- Eleverne giver to bud på en slutning og drøfter i grupper, hvilken der bedst fungerer og hvorfor.

TOSE en forkortelse for en systematisk metode, eleverne kan anvende i revideringsarbejdet og for at lære, hvad det vil sige at revidere og forbedre sin tekst. Når vi reviderer:

- **Tilføjer** vi noget til teksten
- Vi **omorganiserer** teksten
- Vi **sletter** noget i teksten
- Vi **erstatte** noget i teksten.

Tabel 6: TOSE

T – Tilføje	O – Omorganisere	S – Slette	E – Erstatte
Detaljer Beskrivelser Ny information Meninger Ideer	Tekstdele for at opnå ønsket effekt Tekstdele for at få en mere logisk rækkefølge	Unødvendige repetitioner Uvæsentlig eller irrelevant information Tekstdele som hører hjemme andre steder i teksten	Overforbrug af enkelte ord Upræcise verber med mere karakteriserende verber (fx gå kan erstattes af halte) Upræcise adjektiver med mere karakteriserende adjektiver Upræcise substantiver med mere karakteriserende substantiver Forslidte udtryk og klicheer

Kilde: Kvithyld m.fl. 2015, s. 32.

Elevark 17, 'Hvordan jeg forbedrer min tekst', kan støtte eleven i at forbedre sin tekst, så strategien har chance for at blive en indarbejdet del af elevens skriveproces. Også i denne fase er det væsentligt for målgruppens udbytte af strategien at holde sig til 3-5 udvalgte fokuspunkter for revideringsarbejdet. Læreren udvælger fokuspunkter i samarbejde med eleven, så det fx ikke er alle delelementer i hele TOSE-skemaet, der er i fokus på én gang eller i hver skriveopgave.

De ovenfor beskrevne greb til revideringsarbejdet samt TOSE-skemaet indgår i også undervisningsdifferentieringsforløbet.

Boks 18: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at forbedre teksten her:

- Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 38-40: Formativ responsrunde
- Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 40: Revideringsstrategier
- Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 22: TOSE-skema

Evaluering af revideringsfasen

Når eleverne skal blive bevidste om, hvordan de bruger strategier i revideringsfasen, får eleverne brug for et metablik på egen skriveproces.

Elevark 17 giver eleverne mulighed for at opnå et metablik på egen anvendelse af strategi og redskaber i revideringsprocessen. Desuden kan læreren danne sig et overblik over elevernes kendskab til revideringsstrategien og få indblik i elevernes behov.

3.4.2 Formativ feedback i revideringsfasen

Det kan være givtigt at lade eleverne arbejde i makkerpar eller i grupper på tre i forbindelse med respons i revideringsfasen. Gennem dialogen får den skrivende mulighed for at samtale om tekstkvalitet og forbedringsmuligheder samt at indtage forskellige positioner som skriver, som respons giver og som responsmodtager.

Kammeratfeedback i revideringsfasen kan stilladseres på følgende måde:

1. Opgavespecifikke spørgsmål
2. Sætningsstartere til respons (fx 'Det virker godt, at du ..., du kunne forbedre ... ved at ...')
3. Fokus på elevernes evne til at arbejde ud fra vurderingskriterier
4. Fokus på at sammenholde tekststudkast med skriveordre
5. Arbejde med indledende spørgsmål, fx 'Er der noget, du særligt ønsker feedback på?'
6. Arbejde med afsluttende spørgsmål, fx 'Kunne du bruge feedbacken? Ved du, hvordan du kan arbejde videre?'

Det kan være vanskeligt at sikre, at respons giver og responsmodtager forstår og kan anvende de samme vurderingskriterier. Elevark 13, 'Hvordan min tekst bliver vurderet', kan derfor også fungere i denne fase af skriveprocessen.

Eksempel på responsark fra elevarket 'Hvordan min tekst bliver vurderet':

Vurderingskriterie	Hvor kan det ses i teksten?	Er der steder, hvor det kan forbedres?
Skrivesituation Er skrivesituationen tydelig? Hvem er afsender? Og hvem er modtager? I hvilken sammenhæng skrives teksten?		
Skriveformål Er skriveformålet klart? Hvad vil teksten sin læser?		
Genre og indhold Passer tekstens genre og indhold til målgruppe og situation?		
Disposition Er tekstens indhold struktureret klart i forhold til genre, målgruppe og situation?		
Sprog Er sproget klart og varieret? Passer det til målgruppe, genre og situation?		

I materialet om undervisningsdifferentiering lægges op til, at eleverne drøfter deres tekster ud fra de fælles opstillede kriterier.

Boks 19: Henvisning til eksisterende materiale

Find mere om at bruge respons og skrivemål her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 38-40: Formativ responsrunde
Forløb om undervisningsdifferentiering, kopiark 21: Responsskema

3.5 Anvendelse af strategier i færdiggørelsesfasen

I færdiggørelsesfasen er formålet, at eleverne kan færdiggøre teksten, så den bliver præsentabel for andre. Det er først i denne fase, at skriveren skal have sit fokus på retskrivning, tegnsætning og layout på det niveau, der kan forventes af den skrivende.

Tablet 7: Anvendelse af strategi i færdiggørelsesfasen

De to strategier – elevens greb	Henviſning til aktiviteter i programmets materialer	Elevark
Læs og lyt på forskellige måder	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 44: Korrekturlæsningsværksteder	-
Søg bevidst efter fejl, der går igen	<i>Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk</i> S. 44: Korrekturlæsningsværksteder	19: Mine fejl der går igen
Færdiggør på baggrund af respons	Se afsnit 3.5.2	Se afsnit 3.5.2
Evalueriſg		20: Evaluér strategier i færdiggørelsesfasen

3.5.1 To centrale strategier i færdiggørelsesfasen

Det er først i færdiggørelsesfasen, at skriveren skal arbejde med korrekturlæsning og layout. Elever i målgruppen kan have tendens til at fokusere på disse elementer tidligere i skriveprocessen. Det er derfor relevant, at de fra skriveprocessens start ved, at der kommer en færdiggørelsesfase, og hvad den indeholder.

Læs teksten på forskellige måder

I færdiggørelsesfasen skal den skrivende gå fra indholdslæsning til korrekturlæsning. Det kan være gavnligt at læse afsnit for afsnit **bagfra** for at bryde indholdslæsningen. Læreren kan udpege afsnit, der skal læses med forskellige korrekturlæsningsfokuser.

Når en tekst læses **højt**, kan skriveren få øje på glemte ord. Derfor kan læreren give tid og rum til, at eleverne kan læse deres tekst højt. Også her kan læreren modellere og vise højtlesning som korrekturlæsningsstrategi.

Elever, der har behov, kan anvende oplæsningsprogrammer til at **lytte** sin tekst igennem bid for bid (anvende læse-/skriveteknologi).

For andre elever kan det være givtigt at printe og læse teksten **på papir** med en blyant i hånden.

I forløbet om undervisningsdifferentiering er mere om korrekturlæsningsværksteder.

Boks 20: Henviſning til eksisterende materiale

Find mere om korrekturlæsning her:

Forløb om undervisningsdifferentiering, dansk, s. 44: Korrekturlæsningsværksteder

Søg bevidst efter fejl, der går igen

Der vil være skrivefejl i en elevtekst, der går igen som udføringsfejl, fordi den skrivendes kognitive processer har været fokuseret på andet end retskrivning. Det kan være fejl som noget/nået og -ene/-ende. Elev og lærer kan i samarbejde udforme tjeklister, som eleverne kan anvende for at udrydde fejl, der går igen.

En liste kan fx se sådan ud:

Per 8. klasse	Eksempel
For/får	Jeg får en ny computer For at få en ny computer skal jeg arbejde i seks måneder
Noget/nået	Jeg har ikke noget at skrive med Jeg har nået at komme til tiden
-ene/-ende	Jeg kom sejlene ud til øen Vi reparerede sejlene
Varier begyndelse af sætninger	Undgå, at alle sætninger starter med jeg eller så
Nutids-r og navnemåde	Tjek udsagnsordene ved at prøve med spise(r) eller løbe(r)

Elevark 18, 'Mine fejl der går igen', kan bruges til, at eleven samler sine typiske fejl og selv skriver en sætning, der hjælper med at huske den korrekte anvendelse eller stavemåde.

Det er også i færdiggørelsesfasen, at læreren kan bede eleven om at bruge stave- og grammatikkontrol. Læreren modellerer brugen af stavekontrol, og de forskellige funktioner i tekstbehandlingsprogrammerne, herunder også relevante genvejstaster til at navigere i dokumenter samt stavekontrollers mangler, fx ved sammensatte ord.

Evaluering af færdiggørelsesfasen

Når eleverne skal tilegne sig velvalgte og relevante strategier i færdiggørelsesfasen, er det vigtigt at se formålet med denne fase todelt. For det første skal eleverne gøre deres tekster publiceringsklare. For det andet skal de lære noget om at færdiggøre tekster, som de kan bruge i fremtidige tekster. Når eleverne skal blive bevidste om, hvordan de gør i færdiggørelsesfasen, får de brug for et metablik på egen skriveproces.

Elevark 19, 'Evaluér strategier i færdiggørelsesfasen', giver eleverne mulighed for dette. Desuden kan læreren danne sig et overblik over elevernes færdiggørelsesstrategier.

3.5.2 Formativ feedback i færdiggørelsesfasen

I færdiggørelsesfasen skal feedback bruges til, at skriveren færdiggør sin tekst på baggrund af respons. Her skal eleven rette fokus mod det færdige produkt og sammenholde dette med de opstillede vurderingskriterier, fx ved at læreren efterspørger steder i teksten, hvor den indfrier kriterierne.

I denne fase – og først i denne fase – er særligt fokus på retskrivning og grafisk udtryk. Når eleverne i færdiggørelsen skal give deres tekst det rette grafiske udtryk, skal det passe til teksttype, målgruppe og situation. Eleverne kan layoute forskellige udkast af deres tekst og drøfte i små grupper, hvilke udtryk der vil passe til hvilken målgruppe i konkrete situationer.

Lærerrespons er også væsentlig i færdiggørelsesfasen, men læreren er ikke korrekturlæser for eleven. I stedet skal læreren hjælpe eleverne til at blive opmærksomme på, om de rent faktisk læser det, der står på papiret, eller om de læser det, de tror, der står.

Læreren kan understøtte eleven i færdiggørelsesfasen ved at markere i marginen, når noget skal genovervejes i teksten. Noten skal gerne formulere spørgsmål til eleven, så han/hun kan justere sin tekst ud fra et spørgsmål eller en kommentar frem for en rettelse. Det kan fx være spørgsmål som:

- Er du opmærksom på nutids-r?
- Passer det her grafiske udtryk til genren?
- Husker du, at grammatikkontrollen ikke fanger sammensatte navneord?

Det er særligt relevant for målgruppen af de fagligt svageste elever, at læreren er opmærksom på, at formativ feedback igen i færdiggørelsesfasen gives ud fra de 3-5 fokuspunkter, som elev og lærer sammen har udvalgt for skriveprocessen. Det er altså arbejdet med fokuspunkterne, som elev og lærer skal evaluere og

ikke samtlige forbedrings- og korrekturmuligheder. Læreren skal altså også i elevens næsten færdige produkt kunne give respons på det, eleven rent faktisk har arbejdet med og frem mod, og ikke eventuelle elementer, der ligger uden for fokuspunkterne. Feedbacken skal altså ramme det niveau, der kan forventes af den skrivende.

Elevark 13, 'Hvordan min tekst bliver vurderet', kan støtte udvælgelsen af disse fokuspunkter og dermed være udgangspunkt for feedbacken i både planlægningsfasen, revideringsfasen og færdiggørelsesfasen (jf. strategien 'Brug mål og vurderingskriterier').

Hvis elevens færdige tekst skal være publiceringsklar, deles med resten af klassen eller vurderes i forhold til en norm (fx karaktergivning), må læreren bruge tid på en samtale med eleven om, hvilket 'hjørne' af den samlede færdiggørelse, der har været i fokus, og hvad der senere skal fokuseres på for at komme nærmere en bedre helhedsvurdering. Til dette er vurderingskriterierne igen centrale.

Referencer

- Arnbak, E. (2003): *Faglig læsning – fra læseproces til læreproces*. Gyldendal.
- Brudholm, M. & Sørensen, P. (2016): *Læseforståelsens fantastiske fire*. Akademisk Forlag.
- Bråten, I. (2008): *Læseforståelse – læsning i vidensamfundet, teori og praksis*. Forlaget Klim.
- Bærenholdt, J. & Christensen, V. (2017): *Det ved vi om feedback*. Dafolo.
- Graham, S. & Perrin, D. (2007): *Writing Next*. Washington.
- Hedeboe, B. (1996): *De skjulte beskeder – om tekstlæsning som fremmed territorium – og et bud på differentieret tekstarbejde i danskundervisningens ældste klasse*. Forlaget OP.
- Kvithyld, Kringstad & Melby (2015): *Gode skrivestrategier på mellemtrinnet og i overbygningen*. Forlaget Klim.
- Pedersen, A. (2016): *Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder*. Hans Reitzels Forlag.

Elevark 1: Mine mål til tekstforståelse

Vælg sammen med din lærer, hvilke mål (a, b, c, d) du arbejder på. Set cirkler om de delmål markeret med blå, som gælder for dig, hvor det er relevant.

1. Jeg kan se teksten an og forudsige, hvad den handler om, før jeg læser

- Jeg kan bruge 'Kender jeg teksttypen?' til at give et bud på teksttypen og læseformål
- Jeg kan afgøre teksttypen som hjælp til min læsning
- Jeg husker at bruge, "Hvordan jeg forudsiger", før jeg læser teksten.

2. Jeg kan reflektere over det læste og stille spørgsmål til teksten, mens jeg læser

- Jeg kan tænke over om det, jeg læser, passer med det, jeg forudsagde
- Jeg kan stille hv-spørgsmål (faktuelle), hvorfor og hvordan-spørgsmål (infererende) og spørgsmål til (egne) lignende oplevelser, tanker eller andre holdninger (reflekterende)
- Jeg husker at bruge, 'Hvordan jeg stiller spørgsmål' og 'Mine spørgsmål til teksten'.

3. Jeg kan finde ud af ords betydning, mens jeg læser

- Jeg kan tænke over, om jeg forstår, hvad jeg læser, mens jeg læser
- Jeg kan finde svære ord og udtryk i teksten, som jeg er usikker på, hvad betyder
- Jeg husker at bruge, 'Hvordan jeg undersøger svære ord og vendinger', 'Min ordbog' og planchen i klassen
- Jeg ved, hvordan jeg kan finde ords betydning med indre og ydre ledetråde (morfemer og sammenhæng).

4. Jeg kan vælge det væsentlige i teksten, efter jeg har læst

- Jeg kan finde relevante nøgleord i teksten
- Jeg kan finde de vigtigste informationer i teksten
- Jeg kan give et bud på tekstens tema
- Jeg husker at bruge 'Mine nøgleord'.

5. Jeg kan samle op på det læste og reflektere over indholdet, når jeg har læst

- Jeg kan opsummere, hvad der er sket i teksten, og lave et resumé, hvor de nye ord indgår
- Jeg kan gengive det væsentligste i teksten og det nye, jeg fik at vide
- Jeg kan finde ud af, om det, jeg har læst, passer med det, jeg forudsagde, efter jeg har læst – og fortælle, hvordan det ikke gør
- Jeg husker at bruge, 'Hvordan jeg opsummerer', eller skriver et resumé i en skabelon.

Elevark 2: Evaluér strategier til at forstå tekster

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
Bevidsthed om læseformål			
Brug af viden om teksttyper			
At forudsige			
At stille spørgsmål til teksten			
At opklare svære ord			
At vælge det væsentlige			
Opsummering			
Bevidsthed om læseudbytte og evaluering af egen læreproces			

Elevark 3: Kender jeg teksttypen?

(Se udbygget læsecirkel. Her er teksten til feltet 'Træk – er der...?' i den udbyggede model. For læseformål – se læsecirklen).

Multimodal fagtekst (bilag 5a), fx en nyhedsartikel

Træk (karakteristika) – er der ...?

- Fakta, konkret og præcist, fx resultater, statistik, tal
- Billeder, diagrammer, faktabokse, filmklip (multimodalt – andet end tekst)
- Faktuelle oplysninger, informationer der kan læses direkte i teksten

Opbygning: Der er overskrifter (rubrikker), resumé (manchet), brødtekst, illustrationer og faktabokse

Sprog: Teksten kan besvare mange hv-spørgsmål (faktuelle).

Fortælling (bilag 5b), fx et eventyr, et sagn eller en myte

Træk (karakteristika) – er der ...?

- Eventyrtræk, en helt og prøvelser
- Gode og onde karakterer (personer m.m.)
- Magiske ting der kan tolkes symbolsk

Opbygning: Ude-hjemme-ude opbygning, kronologisk, lykkelig slutning

Sprog: Ældre ord og udtryk der ikke bruges meget i dag.

Faglig tekst (bilag 5c), informerende teksttype, fx en fagtekst eller faglig artikel

Træk (karakteristika) – er der ...?

- Forklaringer og systematisering af viden
- Citater fra eller interviews med eksperter
- Deloverskrifter (mellemrubrikker) med vigtig information
- Definitioner af begreber

Opbygning: Indledende præsentation og informationsafsnit

Sprog: Mange fagord og førfaglige ord (fx *sandsynligheden*, *indeholder*, *fund*, *tyder på*, *tilsyneladende*). Der bruges *man* og passivformer (fx *udledes*, *opdages*, *tænkes*, *findes*), og teksten er skrevet i nutid.

Fiktiv moderne tekst (bilag 5d), fx en novelle

Træk (karakteristika) – er der ...?

- Handling der starter lige på og hårdt (in medias res) og slutter åbent
- Få personer og typisk én hovedperson
- En vigtig begivenhed og et før og efter

Opbygning: Teksten er ikke nødvendigvis skrevet kronologisk i forhold til handlingen. Personer præsenteres ikke altid fra starten

Sprog: Få svære ord, men mange 'tomme pladser' i teksten (læs mellem linjerne), fx personernes motiver for at gøre, hvad de gør. Der kan være metaforer og symboler.

Opinionstekst (bilag 5e), argumenterende teksttype, fx et læserbrev eller en kommentar

Træk (karakteristika) – er der ...?

- Argumenter for og imod et tema
- Udtryk for subjektive holdninger fra afsender eller en interviewet person
- Én der forholder sig til andres synspunkter
- En aktuel debat (noget der bliver talt og skrevet om for tiden)

Opbygning: En problemstilling præsenteres, og afsenderen har et budskab

Sprog: Mange ord som *derfor*, *pga.*, *fordi*, *på den ene side*, *på den anden side*, *på trods af*, *alligevel*, *for det første*, *for det andet*, *altså* (de kaldes adverbelle led).

TEKSTTYPE:
Opinionstekst

EKSEMPEL:
 Læserbrev eller en kommentar

TRÆK (karakteristika): Er der...?

- Argumenter for og imod et tema
- Udtryk for subjektive holdninger fra afsender eller en interviewet person
- En der forholder sig til andres synspunkter
- En aktuell debat (noget, der bliver talt og skrevet om for tiden)

SPROG:
 Mange ord som "derfor, pga., fordi, på den ene side, på den anden side, på trods af, alligevel, for det første, for det andet, altså" (de kaldes adverbelle led)

OPBYGNING:
 En problemstilling præsenteres og afsenderen har et budskab

TEKSTTYPE:
Multimodal fagtekst

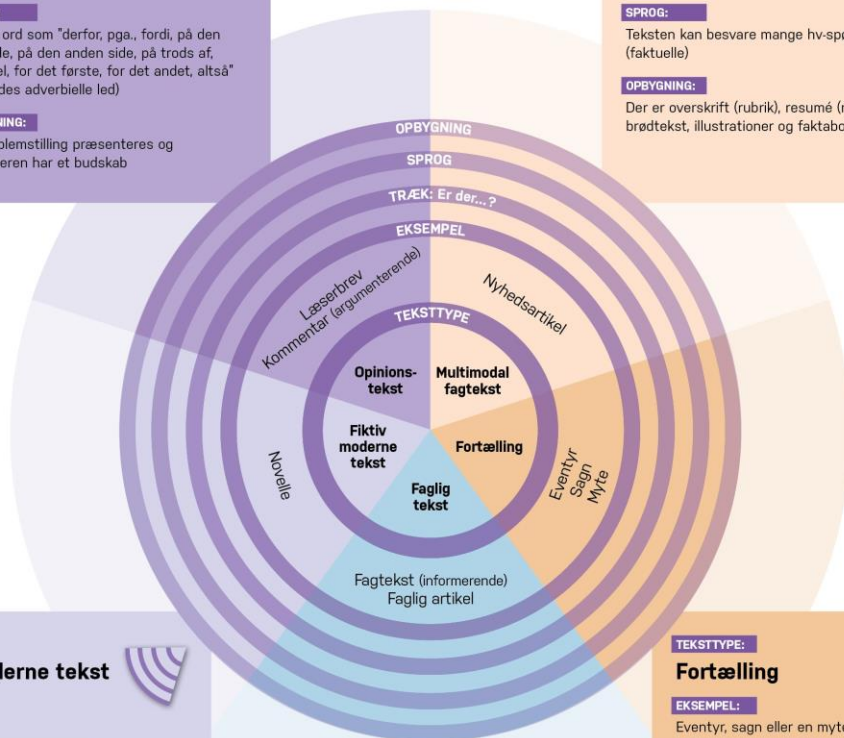
EKSEMPEL:
 Nyhedsartikel

TRÆK (karakteristika): Er der...?

- Fakta, konkret og præcist fx resultater, statistik, tal
- Billeder, diagrammer, faktabokse, filmklip (multimodalt – andet end tekst)
- Faktuelle oplysninger, informationer, der kan læses direkte i teksten

SPROG:
 Teksten kan besvare mange hv-spørgsmål (faktuelle)

OPBYGNING:
 Der er overskrift (rubrik), resumé (manchet), brødtækst, illustrationer og faktabokse

TEKSTTYPE:
Fiktiv moderne tekst

EKSEMPEL:
 Novelle

TRÆK (karakteristika): Er der...?

- Handling, der starter lige på og hårdt (in medias res) og slutter åbent
- Få personer og typisk én hovedperson
- En vigtig begivenhed og et "før" og "efter"

SPROG:
 Få svære ord, men mange "tomme pladser" i teksten (læs mellem linjerne) fx personernes motiver for at gøre, hvad de gør. Der kan være metaforer og symboler

OPBYGNING:
 Teksten er ikke nødvendigvis skrevet kronologisk i forhold til handlingen. Personer præsenteres ikke altid fra starten

TEKSTTYPE:
Faglig tekst

EKSEMPEL:
 Fagtekst eller faglig artikel

TRÆK (karakteristika): Er der...?

- Forklaringer og systematisering af viden
- Citater fra eller interviews med eksperter
- Deloverskrifter (mellemrubrikker) med vigtig information
- Definitioner af begreber

SPROG:
 Mange fagord og førfaglige ord (fx sandsynligheden, indeholder, fund, tyder på, tilsyneladende). Der bruges "man" og passivformer (fx udledes, opdages, tænkes, findes) og teksten er skrevet i nutid

OPBYGNING:
 Indledende præsentation + informations-afsnit

TEKSTTYPE:
Fortælling

EKSEMPEL:
 Eventyr, sagn eller en myte

TRÆK (karakteristika): Er der...?

- Eventyrtræk, en helt og prævelser
- Gode og onde karakterer (personer mm.)
- Magiske ting, der kan tolkes symbolsk

SPROG:
 Ældre ord og udtryk, der ikke bruges meget i dag

OPBYGNING:
 Ude-hjemme-ude opbygning, kronologisk, lykkelig slutning

Elevark 4: Hvordan jeg forudsiger

Tekstens titel og forfatter:

1. Læs - Overskrift - Faktabokse - Første afsnit	Se - Billeder - Figurer - Diagrammer

2. Hvad kender jeg til emnet?

3. Hvilken teksttype kan det være?

Brug "Kender jeg teksttypen?"

(Elevark 3)

4. Hvad kan læseformålet (så) være?

Brug læsecirklen

5. Hvad mon der står i teksten?

Er der ...	Hvilket?	Hvorfor er det ...?
... noget overraskende?		
... noget nyt? For mig? For fortælleren?		
... noget godt? Dårligt?		

6. Hvad mon teksten slutter med?

7. Hvorfor tror du det? Hvilke hints får du?

Elevark 5: Hvordan jeg spørger til teksten (spørgsmålsplakat/ark)?

Hvordan jeg spørger til teksten?

Faktuelle

PÅ LINJERNE:

Hv-spørgsmål

Eksempler:

- Hvem/hvad handler teksten om? _____
- Hvad fortæller billeder & figurer? _____
- Hvor & hvornår foregår historien? _____
- Hvad er hovedbegivenheden? _____
- Hvad sker der med hovedperson(erne)? _____

Reflekterende & Perspektiverende

BAG VED LINJERNE:

(Svar inddrager egen viden & erfaringer. Kan besvares på flere måder – ikke ét rigtigt svar)

Eksempler:

- Hvad kender jeg til problemstillingen?
- Har jeg selv oplevet noget lignende?
- Hvad ville jeg selv have gjort?
- Hvad er min holdning til teksten?

Infererende

MELLEM LINJERNE:

Hvorfor, hvordan, hvad-spørgsmål (Der hvor jeg undrer mig – det usagte)

Eksempler:

- Hvorfor har teksten den titel? _____
- Hvordan udvikler personerne sig? _____
- Hvorfor handler de, som de gør? _____
- Hvad kan moralen/budskabet være? _____
- Hvad er problemet? Bliver det løst? Hvordan? _____

Elevark 6: Mine spørgsmål

Tekstens titel og forfatter:

Hv-spørgsmål (faktuelle) Hvem, hvad, hvor, hvornår	Spørgsmål		Svar	
	1. Hvem ...? Hvad ...?			
	2. Hvor ...? Hvornår ...?			
Hvorfor og hvordan- spørgsmål (infererende)	Spørgsmål		Svar	
	3. Hvad undrer dig ...?		Det undrer mig, at ...	
	4. Hvorfor ...? Hvordan ...?		Jeg tror, han/hun gør sådan, fordi ...	
Kender jeg det- spørgsmål (reflekterende og per- spektiverende)	Spørgsmål		Svar	
	5. Kender du ...? Har du ...? Minder det om ...?		Det kender jeg fra ... Jeg har selv oplevet ... Det er ligesom den tekst/film/skuespil/sang ...	
	6. Ville du ...? Hvad mener du ...?		Jeg ville selv have ... Min holdning er ...	

Tekstens titel og forfatter:

Hv-spørgsmål (faktuelle) Hvem, hvad, hvor, hvornår?	Spørgsmål		Svar	
	1. Hvem ...? Hvad ...?			
	2. Hvor ...? Hvornår ...?			
Hvorfor og hvordan-spørgsmål (infererende)	Spørgsmål		Svar	
	3. Hvad undrer dig ...?		Det undrer mig, at ...	
	4. Hvorfor ...? Hvordan ...?		Jeg tror, han/hun gør sådan, fordi ...	
Kender jeg det- spørgsmål (reflekterende og per- spektiverende)	Spørgsmål		Svar	
	5. Kender du ...? Har du ...? Minder det om ...?		Det kender jeg fra ... Jeg har selv oplevet ... Det er ligesom den tekst/film/skuespil/sang ...	
	6. Ville du ...? Hvad mener du ...?		Jeg ville selv have ... Min holdning er ...	

Elevark 7: Hvordan jeg opklarer svære ord

Tekstens titel og forfatter:

1. Hvilke ord forstår jeg ikke?

---

2. Hvilke ord ville jeg ikke selv bruge?

---

3. Hvilke begreber kræver nærmere forklaring?

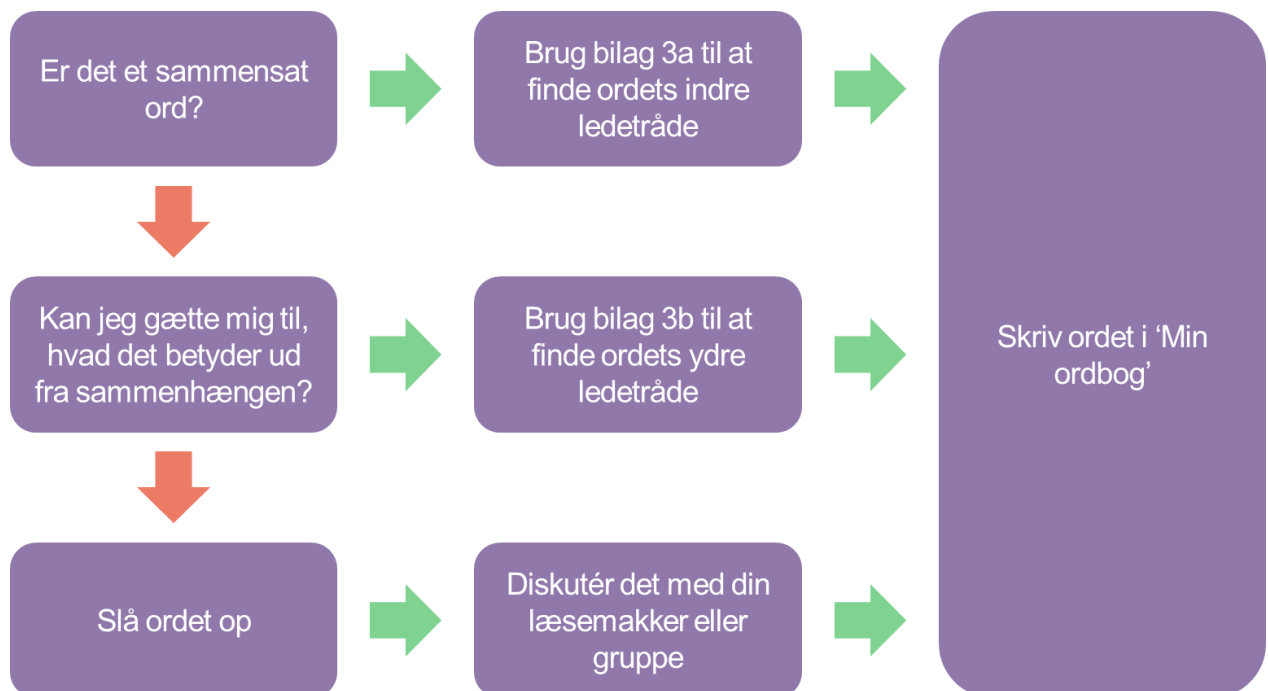
4. Er der udtryk, sætninger eller afsnit i teksten, der er svære at forstå? Hvilke?

Kig på ét ord ad gangen, og følg pilene i modellen (rød pil = nej, grøn pil = ja)

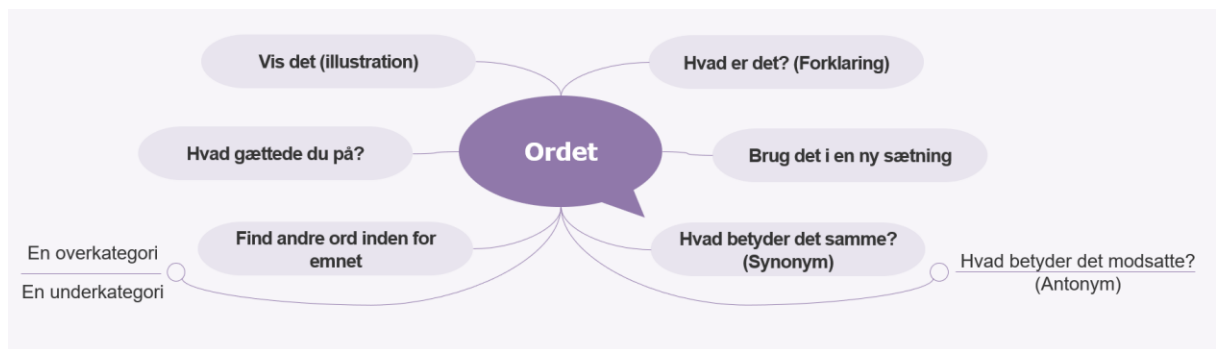
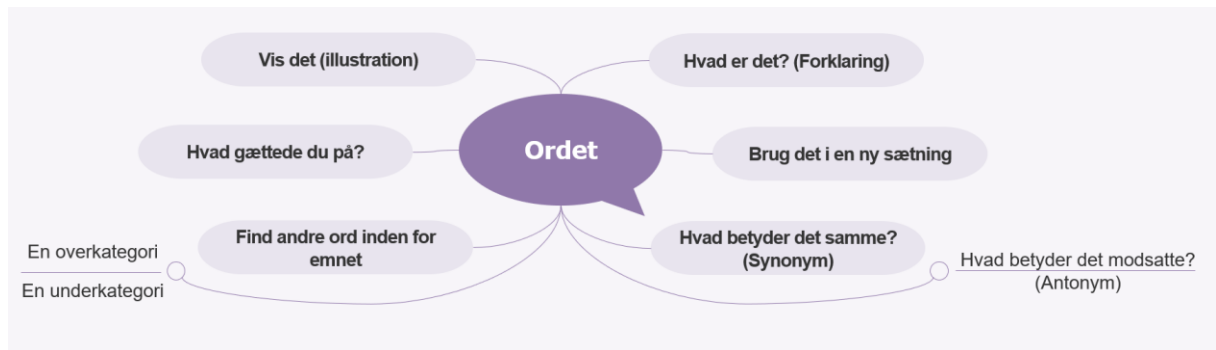
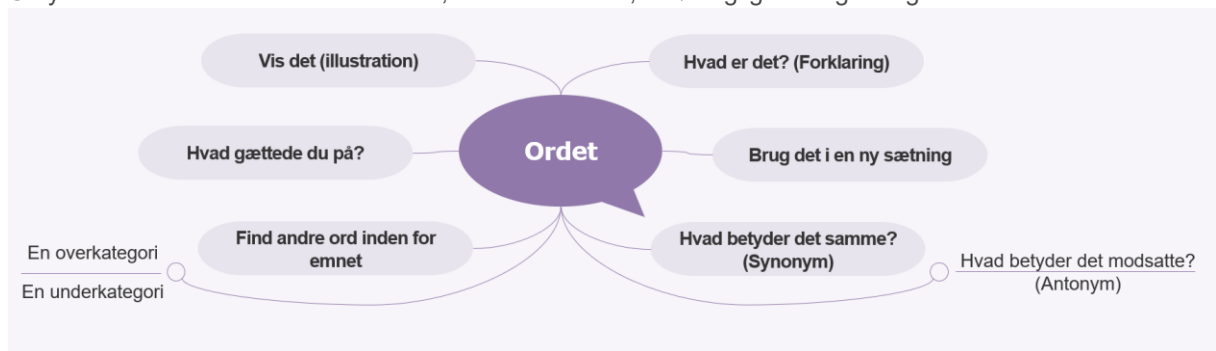
* Jf. Materialet 'Elev-til-elev læring om tekstforståelse', bilag 3a: 'Morfemdeling, indre ledetråde' og bilag 3b: 'Ord i sammenhæng, ydre ledetråde'

Elevark 8: Mine ord

Tekstens titel og forfatter:

Mine ukendte ord	Mine svære udtryk, sætninger eller afsnit
Mine færfaglige ord	Mine fagord

Udfyld tre ordkort med ord fra din tekst, fx et ukendt ord, et færfagligt ord og et fagord

Elevark 9: Mine nøgleord

Tekstens titel og forfatter:

Læs ét afsnit ad gangen, stop op efter et afsnit, og notér i skemaet for hvert afsnit:

Afsnit	Nøgleord i afsnittet	Min overskrift til afsnittet
1		
2		
3		
4		
5		

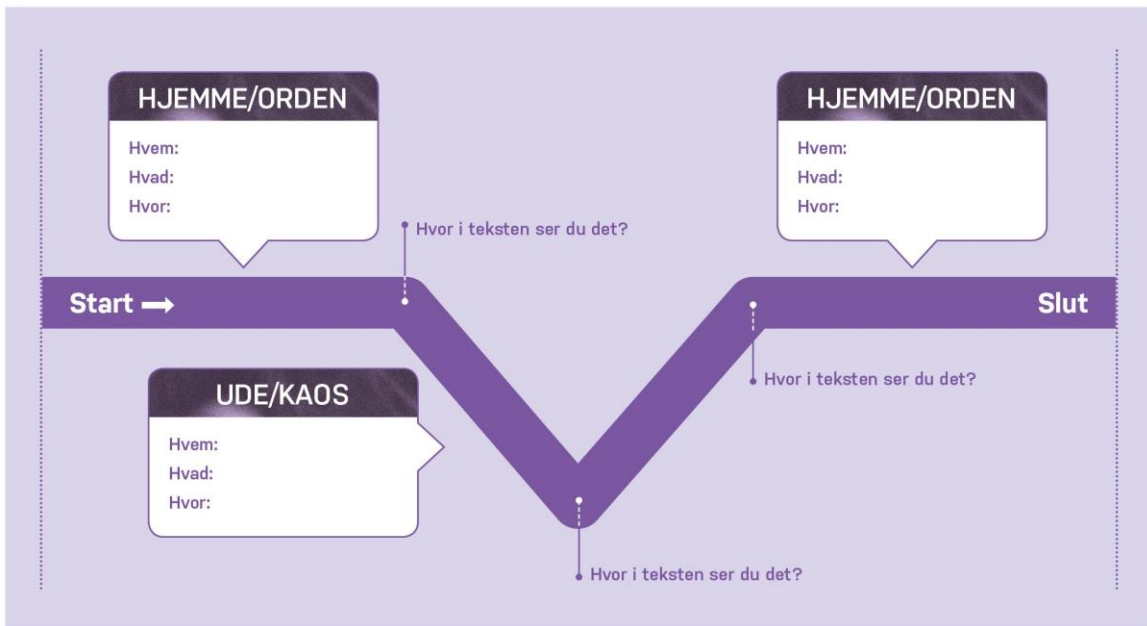
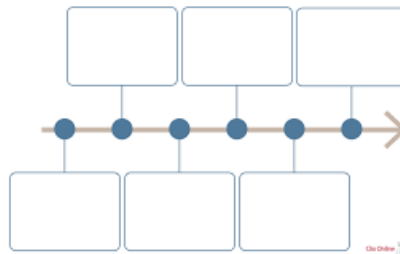
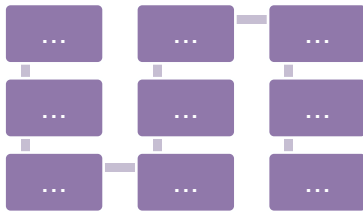
Elevark 10: Hvordan jeg opsummerer

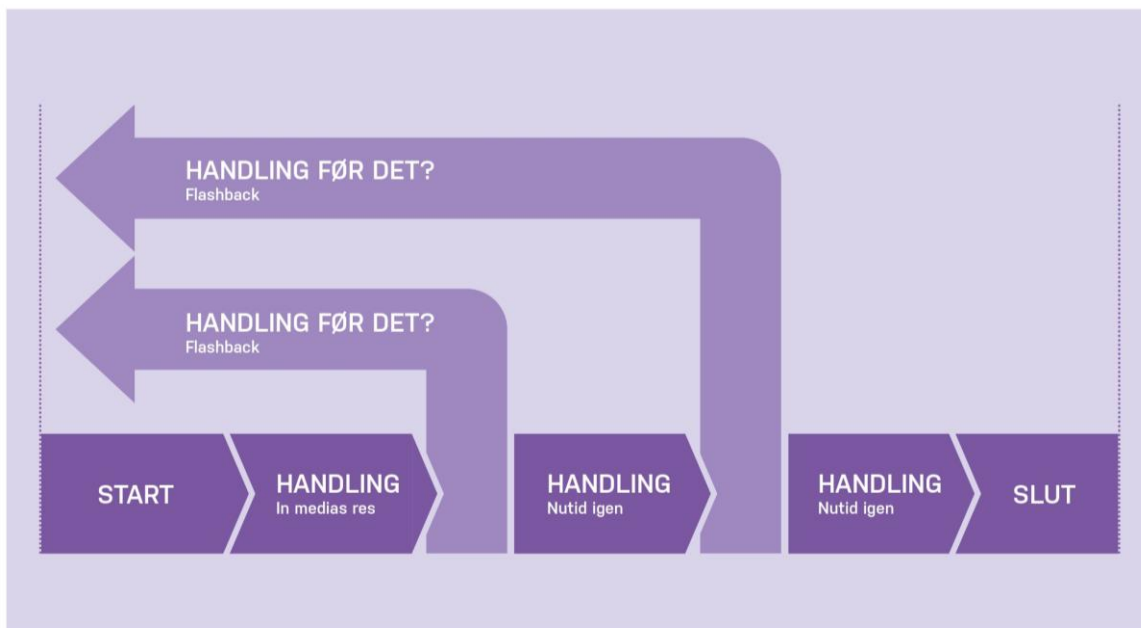
1. Tekstens tema: Find modsætninger i teksten

Fx det gode, det nye, det kendte	vs.	Fx det onde, det gamle, det fremmede
	vs.	
	vs.	
	vs.	

Tekstens tema kan være _____

2. Hvilken model kan bruges til at vise tekstens indhold eller handling?

Hvor ser du det i teksten?

---

3. Tegn og udfyld en model, der passer til din tekst. Brug dine nøgleord og overskrifter til afsnit.

Elevark 11: Hvad er mit skriveoplæg?

Læs oplægget til det, du skal skrive.

1. Hvad **skal** jeg? _____
2. Hvad **kan** jeg? _____

Brug skemaet til at øve dig

Hvad siger skriveoplægget?	
Medie Hvor skal teksten bringes? Skal den på en hjemmeside, i en avis eller andet? Hvordan skal det kunne ses i min tekst?	
Formål Hvad er formålet med min tekst?	
Indhold Hvad skal min tekst handle om?	
Struktur Brug dit mindmap og nummerer boblerne	
Modtagere Hvem skal læse teksten? Hvordan skal det kunne ses i min tekst?	
Sprog Hvordan skal mit sprog særligt være i denne tekst?	

Husk, der er et formål med det, du skal skrive, og en bestemt situation, du skal skrive til:

Skriveformål

Når du skriver eller fortæller noget til andre, vil der være et formål. Formålet kan være at *oplyse*, *debattere*, *provokere*, *overbevise* eller *underholde* modtageren.

Tænk over dit formål, før du skriver.

Skriver du for at give modtageren *ny viden*, *fortælle om dine erfaringer* eller *dine tanker*?

Skal modtageren tænke, at du deler din viden, tanker eller erfaringer, fordi de er *særlige*, *sjove*, *vigtige* eller *genkendelige*?

Hvis du har flere skriveformål, hvad er så det vigtigste?

Skrivesituationen

Når du skriver til andre, må du overveje, hvem du skriver til, og hvad situationen er.

Hvad tror du modtageren i forvejen ved om det, du fortæller eller skriver?

Hvad vil være nyt for modtageren?

Hvad vil overraske modtageren?

Hvilken humor har modtageren mon?

Hvordan kan du fange modtagerens interesse for det, du skriver?

Elevark 12: Mine links til information og inspiration

Min skriveopgave:

Link med webadresse	Noter om linkets indhold	Kan det bruges som kilde? Hvorfor? Hvorfor ikke?	Hvordan kan jeg bruge det i min tekst? I hvilke afsnit? Information eller inspiration?

Min skriveopgave:

Link med webadresse	Noter om linkets indhold	Kan det bruges som kilde? Hvorfor? Hvorfor ikke?	Hvordan kan jeg bruge det i min tekst? I hvilke afsnit? Information eller inspiration?

Min skriveopgave:

Link med webadresse	Noter om linkets indhold	Kan det bruges som kilde? Hvorfor? Hvorfor ikke?	Hvordan kan jeg bruge det i min tekst? I hvilke afsnit? Information eller inspiration?

Elevark 13: Hvordan min tekst bliver vurderet

Førskrivning – planlægningsfasen: Øv dig på andres tekster og i din egen planlægning.

Vurderingsparametre og mål i planlægningsfasen		Notér dine svar nedenfor
Indhold	Hvad er det vigtigste at få med i min tekst?	
	Hvad ved jeg i forvejen?	
	Hvilken ny viden har jeg brug for?	
	Hvor og hvordan vil jeg skaffe den viden?	
Sprog	Hvordan kan jeg bruge et sprog, der passer til målgruppen?	
	Hvordan kan jeg bruge et sprog, der passer det til genren?	
	Hvordan kan jeg bruge et sprog, der passer det til situationen?	

Revideringsfasen – til din egen eller din makkers tekst.

Vurderingskriterie	Hvor kan det ses i teksten?	Er der steder, hvor det kan forbedres?
Skrivesituation Er skrivesituationen tydelig? Hvem er afsender? Og hvem er modtager? I hvilken sammenhæng skrives teksten?		
Skriveformål Er skriveformålet klart? Hvad vil teksten sin læser?		
Genre og indhold Passer tekstens genre og indhold til målgruppe og situation?		
Disposition Er tekstens indhold struktureret klart i forhold til genre, målgruppe og situation?		
Sprog Er sproget klart og varieret? Passer det til målgruppe, genre og situation?		

Elevark 14: Evaluér strategier i planlægningsfasen

Undersøg elevernes kendskab til og brug af fire strategier i førskrivningsfasen.

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
Afkod opgaven, og klar- gør skrivesituation			
At få noget at skrive om			
At planlægge tekstens opbygning (disposition)			
At bruge mål og vurde- ringskriterier			

Elevark 15: Hvordan jeg binder min tekst sammen

Her er ideer til, hvordan du kan binde dine sætninger sammen eller starte dine afsnit.

Tekstbindere	
Supplerende Når jeg skriver mere om det samme	Og, desuden, for eksempel ...
Kontrast Når jeg skriver noget andet eller modsat	Men, selvom, derimod, på trods af, alligevel, i stedet for, tværtimod ...
Tid Når jeg skriver noget, der kommer før eller efter indholdet i sætningen/afsnittet	Da, når, mens, inden, før, efter, derefter, bagefter, endelig, senere, tidligere ...
Resultat, årsag, sammenhæng Når det, jeg skriver, er resultatet af noget, jeg har skrevet inden	For, fordi, så, da, derfor, hvis, altså, dermed, på grund af, årsagen til ...
Opsummerende Måder jeg kan starte på, når jeg vil gentage det vigtige	For det første, for det andet, det vigtigste er, at ..., med andre ord ...

Elevark 16: Evaluér strategier i skrivefasen

Undersøg elevernes kendskab til og brug af to strategier i skrivefasen

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
Tænkeskrivning			
Skriverammer og tekstbindere			

Elevark 17: Hvordan jeg forbedrer min tekst

1. Læs eller lyt til teksten, jeg har skrevet, igennem

2. Hvad var mine fokuspunkter for denne tekst?

- Har jeg husket dem i teksten?
- Kan jeg gøre mere ved et af fokuspunkterne? Ved flere?
Fx uddybe en del af indholdet.

3. Brug skemaet her (TOSE). Læs din tekst igennem en bid ad gangen, og arbejd først med spørgsmålene i T, så O, derefter S og til sidst E.

T – Tilføj	O – Omorganisere	S – Slette	E – Erstatte
Mangler jeg: <ul style="list-style-type: none"> • Detaljer? • Beskrivelser? • Information? • Meninger? • Ideer? • Tillægsord? Hvilke? Hvor i teksten?	Står nogle dele af teksten et underligt sted? Skal noget før noget andet? Hvorhen?	Er der <ul style="list-style-type: none"> • Gentagelser, der ikke er nødvendige? • Information, der ikke er vigtig eller relevant? 	Bruger jeg samme ord mange gange? Hvad kunne jeg ellers bruge? Er der mere præcise udsagnsord, jeg kan bruge? (Fx <i>halte</i> i stedet for <i>gå</i>). Er der mere præcise navneord, jeg kan bruge? (Fx <i>oldingen</i> i stedet for <i>manden</i>).
→ Skriv det ind, jeg mangler	→ Flyt det, der skal rykkes rundt	→ Slet det, der ikke skal bruges	→ Ændr de ord, du kan finde

Elevark 18: Evaluér strategier i revideringsfasen

Undersøg elevernes kendskab til og brug af strategier i revideringsfasen.

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
At forbedre min tekst: <ul style="list-style-type: none"> • Læs igennem • Afprøve andre formuleringer • Bruge TOSE • Bruge respons/feedback • Bruge mål og vurderingskriterier			

Elevark 19: Mine fejl der går igen

Her kan du samle de fejl og forvekslinger, du tit har i dine tekster.

- Skriv dine egne typiske fejl ind (se eksemplerne)
- Skriv en sætning med hvert ord, så du kan huske, hvordan de bruges.

Mine fejl og forvekslinger	Mine huske-sætninger
for/får	
noget/nået	
-ene/-ende	
Jeg starter mine sætninger med samme ord, fx jeg ... /så ...	Jeg kan også starte mine sætninger med ...
køre/kører (nutids-r eller navnemåde)	

Elevark 20: Evaluér strategier i færdiggørelsesfasen

Undersøg elevernes kendskab til og brug af to strategier i færdiggørelsesfasen.

Strategi	Hvad går strategien ud på?	Hvordan og hvornår bruger jeg den?	Hvilke redskaber har jeg til at udnytte strategien?
Læs teksten på forskellige måder: <ul style="list-style-type: none"> • Læs/lyt i bidder • Læs bagfra • Print og læs			
Søg bevidst efter fejl, der går igen			